

H ET

A KISZ-bizottság függetlenített titkárhelyettese, Horváth László március 1-jétől főkönyvelőként dolgozik. KISZ-bizottsági tagságát a március 27-i küldöttgyűlésig megtartja. A KISZ-bizottság új függetlenített munkatársa február 1-jétől Horváth Gyula most végzett tervezési szakos hallgató, a KISZ-bizottság egyetemi titkára. Ferencz Gábor titkár március 27-től a KISZ KB osztályvezető-helyettese lesz.

Őrségváltás a KISZ-ben

A KISZ-bizottság megbízta a küldöttgyűlési választásokra a jelölőbizottságot. A jelölőbizottság elnöke Sugár András most végzett tervezési szakos hallgató. Tagjai: Bakacsi Gyula (szervezési tisztség), Bódis Lajos (I. évf.), Csuti György (III. évf.), Deák

Eva (IV. évf.), Jármai Gyula (III. évf.), Merényi Miklós (III. évf.), Vági Márton (IV. évf.). A KISZ-bizottság február 7-én Győrben tartott kibővített ülését megvitatta a KISZ-kongresszusra kiadott vitanyagokat, a KISZ KB, valamint a KISZ KB Egyetemi és

Főiskolai Tanács „levéltár”-a pártbizottság készülő ifjúságpárti állásfoglalásának tervezetét, valamint az egyetemi KISZ-szervezet átfogó megújításának programját, melyet széles körű vitára bocsát. Elfogadta továbbá a szervezet éves költségvetését, üléstervét és több egyéb kérdésben döntött. Így elhatározta, hogy új kollégium építését kezdeményezi, és cselekvően közreműködik benne.

HÁMORI CSABA
Közvetítő Könyvtár
Telefon: 176-827 Telex: 224186 mkk h.
1023 Budapest, S. P. 489

Fotó: Sass Ákos

KITÜNTETÉS

Benedek Jánosné egyetemi docenset nyugállományba vonulása alkalmából a Munka Erdemrend ezüst fokozatával tüntette ki Földiák Gábor miniszterhelyettes január 24-én.

Kitüntetéséhez gratulálunk!

KÖZGAZDÁSZ
A MÁTYÁS KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXVIII. ÉVFOLYAM, 3. SZÁM ARA: 1,80 FORINT 1986. FEBRUÁR 13.

„A tehetséget, nem a zsenit keressük”

A Skála Coop 1985. november 11-én levélben tudatta az egyetem rektorával, hogy a közgazdászok képzését támogatására évi 300 ezer forint alapítványt hoz létre, amelyből minden évfolyam legjobb hallgatójának teljesítményét évente egyszer 60-60 ezer forinttal kívánja díjazni.

— Mi történt e levél kézhezvétele óta — érdeklődünk Kupcsik József rektorhelyettestől és Kovács István oktatótól.

Kupcsik József:
A skálások felvázolták szempontjait, erre Kovács István előzetes értékelési szempontrendszerrel dolgozott ki, ezt véleményezték a dékánok, a KISZ-, a párt-, a köznevelési titkárság képviselői, ezután átdolgoztuk az előzetes javaslatokat. Egyeztető megbeszélés következett Muszbek Mihállyal, a Skála gazdasági igazgatójával. Az elvi megállapodás ekkor megszületett, majd Csáki Csaba tárgyalta Demján Sándorral, a Skála vezérigazgatójával és most elkészült a javaslat az évfolyamrangsor szempontjairól. Ezeket igen nehéz volt kidolgozni, nem hiszem, hogy sokkal gyorsabban is lehetett volna.

— A többszörös tárgyalás véleménykülönbségeket sejtet. Voltak-e vannak-e valóban?

Kupcsik József:
Az oktatók között az volt az első reakció, hogy a mi szakmánkban ennyi pénzről nemigen szokott szó lenni. Ha oktatóink két-három évenként kapnak egy-egy nívódíjat vagy kormánykitüntést, annak összege általában nem éri el a 10 ezer forintot. A tudományos munkában, az oktatók közéletében rendkívül ritka még a kivételes teljesítmény elismerésére is az ilyen nagy összegű díj. Most tervezük, hogy a tananyagkészítés, a kiváló oktatómunka, a képzéskorszerűsítésben való aktív közreműködés honorálására jutalmakat tűzünk ki, ezek

15-25 ezer forint körüli díjak lesznek. Ezzel összehasonlítva a 60 ezer forint mellbevágóan irritáló összeg. Igaz, elenként felhozható, hogy az évfolyamonkénti 500 hallgató között legjobbnak lenni rendkívüli teljesítmény.

Kovács István:
A legnagyobb gond az volt, hogy a Skála kezdetben ragaszkodott eredeti elképzeléséhez és az egydíjas rendszerhez. De aztán ahogy folytak a tárgyalások, egyre inkább kidérült, hogy problematikus, ha csak egy díj van évfolyamonként. Hiszen nagyon nehéz megmagyarázni az éppen lemaradónak, hogy ő is kiváló ugyan, de egy fillért sem kap. Az egyetem álláspontja tehát az volt, hogy osztott díj legyen, legalább az első három helyezett kapjon belőle.

Kupcsik József:
Felvetődött az is, hogy mi legyen az egy-egy részterületen rendkívüli teljesítményekért, pl. a kiemelkedő TDK-dolgozóknak stb. A Skála rendkívül rugalmas volt, és erre a célra az alapítványt évi 75 ezer forinttal megtoldta. A díjakat illetően is sikerült megállapodásra jutnunk, évfolyamonként egy 40, egy 20 és egy 10 ezer forintot adunk majd át a jelenlegi kilátások szerint. Így az a két hallgató is részesül az elismerésből, aki csak egy hajszállal marad le az első mögött, és szerintem ezen a szinten 20 ezer forint is igen jelentős összeg, épp úgy lehet neki örülni, mint a 60 ezernek.

— Miért ilyen kicsinyes az egyetem? Miért ne oszthatná szét a Skála a saját pénzét a saját szempontjai szerint?

Kupcsik József:
Itt nemcsak a tanulmányi eredményről, hanem a komplex teljesítmény komplex rangsorolásáról van szó, és a több szempont miatt rendkívül nehéz az igazságos döntés. Vannak ugyanis objektíven mérhető teljesítményelemek,

például a tanulmányi eredmény. Az egy díj — amellet, hogy rendkívül szokatlan, hiszen gondolja csak meg, még az olimpián is van bronzérem — didaktikai szempontból is helytelen. Nagyon nagy terhet ró a nyertesre, hogy ő az évfolyam egyedüli példaképe, ami kétségkívül előnyös számára bizonyos szempontból, mert érezheti, hogy ő a legjobb, de terhes is, hogy példaképként kell viselkednie és elvárják tőle, hogy jövőre is példakép maradjon.

Kovács István:
Ha legalább három hallgatót díjazunk évfolyamonként, akkor már jobb a helyzet, mert áll valamilyen elismerés az első mögött. Felvetettük, hogy további alapítványokat keressünk a további díjak fedezésére. Ettől a Skála elzárkózott, nagyon kértek bennünket, hogy hadd maradjon ez az ő nevékhöz fűződő alapítvány, s inkább még tettek a kezdetben tervezett összeghez.

Így alakult ki ez a — szerintem nem rossz — kompromisszum.

Kupcsik József:
Igen, végül megértették, hogy így kiküszöbölhető a negatív hatások. Azt gondolom ezek a díjak végigkísérik hallgatóinkat, bekerülnek önéletrajzaikba, ösztönzők lesznek további szakmai pályájukon. Ha ezzel fél tizeddel javulnának a tanulmányi eredmények az egyetemen, vagy a hallgatók több TDK-írnának és jobban tanulnának már nagyot lépének előre. Bár lenne pénz a szakokon belüli rangsor díjazására is! Mindenesetre, ha mondjuk az illető minisztérium pl. külföldi tanulmányutakkal akarná díjazni egy-egy szak legjobbjait, vagy további vállalatok kiegészítenék pénzzel, mindent elkövetnénk, hogy az a pénz akár kiskapukon át is bekerüljön az egyetemre és ösztönözhesse a kiváló munkát. Azzal azonban semmiképpen sem tudok egyetérteni, hogy

az egyetemnek ne legyen beleszója az ilyen pénzek elosztásába.

— Milyen feltételei vannak a Skálának?

Kupcsik József:
Semmilyen feltételt nem szabunk, ahhoz is mi ragaszkodunk, hogy a bíráltnál és a díjak átadásánál jelen legyenek majd. A díjazott hallgatók nem kötelesek a Skálánál állást vállalni, de természetesen nincs kizárva, hogy odamenjenek.

— Mik az értékelés szempontjai?

Kupcsik József:
Komplex díjról van szó, nem a zsenit, hanem a tehetséget keressük. A kialakított pontrendszerrel még tárgyalunk, bizonyos változások lehetségesek, de a jelenlegi elképzeléstől nagyon eltérni már nem lehet. Rengeteg probléma volt a súlyozással, a részletek kialakításával, a tanulmányi, a mozgalmi, a sport és a köznevelődési tevékenység komplex értékelésével, a TDK-k beszámításával stb. Mi legyen azonos pontszám esetén, mi történjen akkor, ha például a rangsorban amúgy hátrébb levő hallgató emellett mondjuk olimpiai bajnok, hogy értékelhető az első évfolyam stb., hogy csak néhány alapvető gondot említsek. Úgy döntöttünk, hogy az ötödévesek számára, akiknél csak fél évet lehet értékelni, s akik alig kétszázán vannak, csak fél díjakat adunk. Terveink szerint a dékáni hivatalok kezdik majd az elbírálást, ez az automatizmus biztosítja, hogy a túl szerény hallgatók ne kerüljenek hátrányba, s az esélyeseket aztán megkérjük, hogy pályázzák meg a díjat. A kuratórium tagjai javaslatunk szerint a rektor, a Skála vezérigazgatója vagy igazgatójának képviselője, a dékánok, a KISZ képviselője és egy további hallgató (később talán mindig az egyik korábbi díjazott) lesznek.

M. G.

Képzéskorszerűsítési hírek

Lapunk legutóbbi számában hírt adtunk arról, hogy a képzéskorszerűsítési csúcspont Visegrádon tanácskozott, aminek eredményeként elkészítették az új tantervek kialakításának irányelveit. Ezt a rektori tanács megvitatta és alkalmasnak tartotta a te-

formunkálatok további folytatására. Következő lépésként az egyetemi tanács foglalt majd állást a javaslatokról. Ezután megalkulnak az alapvetően az ismeretbővítő kidolgozását végző szakbizottságok. A további munkák határideje április 15., amely megfelel az előzetes terveknek.

ELSŐS TÁBOR

Másfél óras, a sarkvidéki szélben egyre idegesebb bojongás után, péntek éjjel tájban találtam meg Tatán azt az épületet, ahol az előzők tartották idei teli táborukat. „Elég kevés elsős tudott eljönni, körülbelül 30-35, mert a szokatlanul sok utóvizsga miatt nagyon kitöltődött a vizsgaidőszak. Korábban jóval többen jelezték részvételi szándékukat, mint ahányan végül is itt vannak” — meséli később Foltányi Árpád, az évfolyamvezetőség titkára. Szombat délelőtt is ő kezdi a tanulmányi ügyekkel kapcsolatos problémák sorolását a táborba ellátogató tíz tanár és az instruktorokkal megerősített, negyvenfőnyi táborozó alkotta „forum”.

A termelésteknikáról Birkics István tanszékvezető elmondta, hogy a 80-100 fő részvétele a tanulmányi versenyen javította ugyan a jegeket, de így is csak a számításteknikához hasonló átlag jött ki (39 elégtelen volt). A félév során az előadások néha elviselhetetlen technikai feltételek között zajlottak. Erősítették az előadások súlyát a vizsgán. Az elsős hozzászólások szerint a könyv sok helyen

érthetetlen és zavaros — olvashatóbb, „képeskönyv”-szerűbb könyvre lenne szükség. Ha szemlélet adó tárgyról van szó, akkor miért tényadatokra támaszkodni a vizsga? Jobb lenne írásbeli helyett szóbeli vizsgáztatást bevezetni. Kerekes Sándor, a tanszék docense válaszában hangsúlyozta, hogy számszerű tényadatokat nem kérnek számomra a vizsgán, de bizonyos jól körülhatárolható aladatok számokérésére szükség van — ezt az is indokolja, hogy néha egészen alapvető összefüggésekkel sincsenek tisztában a hallgatók. A könyvvel kapcsolatban megjegyezte, hogy nem mindig az a jó, ami érdekesen van megírva.

(Folytatás a 3. oldalon.)

Csepai János a kérdésekre válaszolva elmondta, hogy csak a szemináriumokkal való oktatáshoz nincs elég tanár, az új elméleti tankönyv kész, de hogy mikor lesz kész, azt nem lehet tudni — elvileg lehetőség van arra, hogy csoportonként egy példányt az elkészült részekből megkapjanak az elsősök. A számítógépekhez képest túl nagy a létszám, egy csomó új gépet kellene beszerezni. Ha

gyakorlati jegy jobb lenne.

Előzetes az EFIN '86-ról

A VI. egyetemi, főiskolai ifjúsági napokat 1986. február 27. és március 3. között a Kertészeti Egyetemen rendezik meg.

Izeltő a programból: HÁMORI CSABA: Ifjúság és társadalom a nyolcvanas évek második felében (február 27., csütörtök 17 óra); BEREND T. IVÁN: Szocializmus és szocializmuskép Magyarországon a nyolcvanas években (március 3., hétfő 15 óra); GLATZ FERENC: A nemzetiség válság folyamatai Európában (március 2., vasárnap reggel 10 óra); „Hasznosításra várva” — egyetemi hallgatók, fiatal oktatók kutatási eredményeit bemutató kiállítás (magnytó: február 28., péntek reggel 10 óra); Hallgatók és hallgatói csoportok helyzete és lehetőségei a felsőoktatásban — politikai tanácskozás (február 28., péntek 14 óra); Ünnevényen köiök feszülvélja (február 28.—március 1.).

Hallgatói Tudományos Tanács

Az egyetemfejlesztési terv fontos feladatnak tekinti az ünnevényen hallgatói tudományos munka fejlődését, támogatását. Ennek jegyében, a hallgatói szakmai, tudományos munka elősegítésére, ösztönzésére, valamint a TDK, a szakkollégiumok, az ECONOMIC hallgatói szakcsoportok, az AIESEC tevékenységének ösztönzésére, koordinálására, menedzselésére, közös érdekvédelmére jön létre a napokban a TDK-bizottság kibővítésével a Hallgatói Tudományos Tanács, ez az — egyetemi köznevelődési bizottsághoz hasonló — önkormányzati jellegű szervezet.

kájának köszönhető, hogy a TDK-konferencia évről évre mégis megrendezésre kerül. Az adminisztratív munkák díjazása nincs megoldva, a díjak is innen-onnan szerzett pénzeszközökből tevődnek össze, s ezen források nyilvántartására, illetve gyarapítására sincs megfelelő szerv. Évek óta rendezetlen, hogy a szakkollégiumok tudományos munkáját, szakmai táborait miből finanszírozzák. Az újonnan alakult tudományos szervezetek, csoportok, kiadványok munkájának jóformán semmilyen segítsége nincs.

Mindezek indokolják a Hallgatói Tudományos Tanács megalakulását. Önkéntes alapon képviselteti magát benne az egyetem bármely szakmai, tudományos munkával foglalkozó jelentősebb diákszervezete, csoportja. A tanács valamennyi ezt igénylő hallgatói szakmai csoport működését segíti. A tanácsot elnöke képviseli a különböző egyetemi és

egyetemközi fórumokon, testületekben. A tanács nyilvánosan működik, rendszeresen beszámol tevékenységéről és ifjúsági bizottságnak. A tanács dönt az egyetemi részesedési alap tudományos célra fordítható részének elosztásáról; a bizottság egyéb saját bevételeinek elosztásáról; mindegyik esetben nyilvánosan a szakmai, tudományos szervezetek megalapozott igényei (pályázata) alapján. A tanács gondoskodik az adminisztratív munkák elvégzésének megszervezéséről és díjazásáról, valamint a szakmai, tudományos területen végzett kiemelkedő társadalmi munkák jutalmazásáról is. A HTT tevékenységét a rektor — a KISZ-szel egyetértésben — felügyeli.

A HTT pénzügyi forrásai közé tartozik majd várhatóan az egyetemi részesedési alaptól — eddig a KISZ-bizottságon keresztül kapott — évi 150 ezer Ft-os támogatás; az

ösztöndíjmaradványokból képezett (eddig évi 20-30 ezres nagyságrendű) összeg; az egyetemi részesedési alaptól, annak a köznevelődési bizottság által kezelt (a KISZ részéből képezett, eddig mintegy évi 50 ezres nagyságrendű) összegből a két szakkollégium számára adott szakkollégium összeg. Ezen felül a HTT bővíti, kezeli a különböző tanszék, szakcsoportok, külső vállalatok, intézmények hallgatói tudományos célú támogatásait; egyúttal működik az ECONOMIC-szal a lehetséges bevétel források földerítésében, kiaknázásában, a gazdálkodásban (pl. az arra alkalmas hallgatói tudományos munkák értékesítésében stb.). A HTT él a különböző pályázatok, alapítványok stb. lehetőségeivel is.

Természetesen az egyes hallgatói tudományos csoportok maguk is szerezhetnek bevételeket, külső támogatásokat, önállóan gazdálkodhatnak.

Az egyetem jövője stratégiát követel

AZ ÁLTALÁNOS KAR TANÁCSA egy héten belül kétszer tanácskozott. Január 29-én először a kari szerződéses munkákról szóló beszámoló tárgyalta a testület. A karon 1985-ben nyolc szerződéses munka zárult le, összesen kis híján kétfélszázötven ezer forint értékben. „Ez azonban semmiképpen sem utal valamiféle fellendülés kezdetére. Az a tény, hogy 1985-ben csupán egyetlen (kis összegről szóló) új vállalás történt, azt mutatja, hogy a nagymértékű visszaesés folytatódik... Ez nem meglepő, és az okokat elsősorban a pénzügyi megszorításokban, az egyetemi kiadások csökkenésében, a megújuló helyi gmk-ink vállalásaiban kell keresni...” — állapítja meg többek között az írásos beszámoló, amelyet a testület vita nélkül egyhangúlag elfogadott.

Ezután az 1981–85 közötti kari tudományos tevékenység és az 1986–90 közti középtávú kutatási tervek kerültek napirendre. A beszámoló szerint a kar teljesítménye mennyiségileg és minőségileg is kiállja a kutatóintézetekkel való összehasonlítást, az impozáns összteljesítmény mögött azonban szélsőségesen szóródó tanszéki, illetve egyéni teljesítmények állnak. (Van, akinek 1-2, s van, akinek 76 publikációja volt öt év alatt.) A kar intézményeinek csak kisebb hányada meghatározó jelentőségű tudományos műhely, s megfigyelhető egyfajta periferializáció is. A legnagyobb hatású viták olykor elkerültek a tanszékeket. Az a benyomás, hogy a kar tanszékei — egyéni kivételével eltekintve — nem veszik ki megfelelő intenzitással részüket a reform továbbfejlesztése körüli vitákból, az új növekedési pályára való áttérés lehetőségeinek kimunkálásából. A kar kutatóegységeinek szerepe a változás közvetlen formálásában, a

reformmunkálatokban, a gazdaságpolitika megalapozásában a beszámoló szerint a leghatékosabb és a szükségesnél is kisebb. Továbbra is a problémákra koncentrálni kell, a kiemelt kutatóhelyekhez való kapcsolódások kielégítőek, olykor túlburjánzóak, a karon belüli kutatási kooperáció elhanyagolható. Kívánatosnak tartja a beszámoló, hogy több külső kutató vegyen részt az oktatásban, hozzászóljon azonban, hogy ez nemcsak jó szándék kérdése: a 90-100 forintos óradíjak nemigen csábítják hozzá a szakma kiválóságait. A kutatások anyagi háttéréről szólva többek között azt állapítja meg a beszámoló, hogy az egyéni tudományos ambícióknál túl nincs érdemleges motiváló tényező a kutatásra. A kar oktatói összességében intenzíven bekapcsolódnak a tudományos közéletbe, képviseljük azonban egyenlőtlen és szóródó, s megfigyelhető a funkcióhámozás is. Sok esetben tapasztalható a magánéletbe és a pénzkeresésbe való visszavonulás. A kar külföldi kapcsolatainak mennyisége és minősége általánosságban kielégítő, miközben minden eddigénél kevésbé kiegyenlített az egyes kutatóegységek között. Az oktatók között nem egy akad, aki sokéves pályafutása alatt szakmai minőségben még nem lépte át az országhatárt. Az oktatói horizont beszűkülése különösen ideológiai tartalmat is hordozó tárgyaknál rejt magában nagy veszélyeket. A külföldi kapcsolatokra is jellemző bizonyos fokig az, ami a tudományos közéletben való részvételre: inkább személyekhez, mint intézményekhez kötött. A fiataloktól többek között az alábbiakat állapítja meg a beszámoló: „Egyáltalán nem ritka jelenség sajnos a karon sem a fiatal kutatók magukra hagyottsága. Súlyos anyagi problémáikban az egyetem, illetve

vezetők nem sok segítséget tudnak nyújtani, így a »csinálna magad« mód szerűen kell felszínre maradniuk... Elméleti vagy forintra közvetlenül nem válható kutatást folytatni ma luxus... A legtehetségesebb ifjak elfordulnak az elmélet továbbfejlesztésétől és aprópénzre váltják tehetségüket. Előfordulnak nem is kevesen olyanok, akik »fizikai munkával« keresik meg a kenyerüket... A vészharangot meg kell koccintatnunk, mert egy kutatói generáció kiesése forog kockán...»

„AZ EGYETEM JÖVŐJE parancsolóan követeli meg a problémák újragondolását és a kedvezőtlen tendenciák elleni stratégiák kidolgozását.” — fejeződik be a beszámoló, amelyet Szabó Katalin dékánhelyettes vezetésével a kari tudományos és doktori tanács készített.

Vitája inkább kiegészítések, javaslatok sora volt, a leírásokat csak apró részletekben pontosították, kifogásolták a kari tanács tagjai. Kiss Arthur — többek között — az egyetemi teljesítmények erősebb hangsúlyozását javasolta annak érdekében, hogy a közeljövőben elosztandó kutatásra fordítandó összegekből az egyetem előnyösebben részesüljön. Palánkai Tibor — egyebek mellett — azt javasolta, hogy a kutatások anyagi feltételeiről még drámaibb hangon szövegezzék a jelentés. Többet felvetették, mennyire hiányzik az egyetemi kutatók, munkájának menedzselése. Poller Imre kitért arra is, mennyire devalválódott az

utóbbi negyven évben a tudományos munka, a tudományos eredmények. Kétségét fejezte ki a tudományos eredmények változásformáló lehetőségeit illetően. Az oktatás — kontra kutatás kérdésében mértéktartó kétfrontosságot képviselt: az egyetem elsősorban oktatási intézmény, de nivós oktatás csak tudományosan megalapozott tananyagokkal lehetséges. Bánfi Tamás szerint taktikai hiba lenne nyilvánosságra hozni, hogy a kar oktatói az utóbbi öt évben 1640 publikációt tudnak fölmutatni; ez a nagy szám bizonyos mértékben nevesítés, hiszen ennek értelmében kardinális színvonalemelkedésnek kellett volna bekövetkeznie, ám ilyesmire nem beszélhetünk. Oppozíciós vélemény hiányában Kollár Zoltán lezárta a vitát.

SZEMÉLYI ÜGYEK február 5-én folytatódott a kari tanács munkája. Egyhangú nyílt szavazással támogatott a testület Forgó Ferenc igazgatóhelyettesi megbízását az MSZI-ben.

Titkos szavazással támogatták a tanács tagok Turján Sándor docensi pályázatát a pénzügy tanszékre, Hrubos Ildikó docensi pályázatát pedig a szociológia tanszékre. Ugyancsak támogatta a testület Villányi Miklós és Tallós György címzetes egyetemi tanári kinevezését a pénzügy tanszékre és Hoós Jánosét az NTI-be. Támogatták a tanács tagok a két címzetes egyetemi docensi pályázatot is: Boros Sándorét a filozófia tanszékre és Fodor Lászlóét az NTI-be.

M. G.

Napfogyatkozás

Az utóbbi időben ritkábban jártam az egyetemen. Jobban éreztem a változásokat. A napokban többször is erre volt dolgom. Valami feltűnt, ahogy belepátyolt a kapun. Hiányzott egy ismerős, megszokott arc. Rajjöttem, Klárka nemit nem jött.

Emlékszem, kéthetente csütörtökönként ő is izgatottan várta az újságot. Végigbongászta, elmondta a véleményét. S kicsit a közhangulatot is tükrözte. „Most jó az újság, viszik is, nekem is tetszik.”

A maga egyszerű módján igyekezett segíteni, ahogy tudott és akinek csak lehetett. Őrült, hogy nyugdíjasként is tehet valamit, hogy dolgozhat még. Ő is izgatottan várta, milyen lesz a rekonstrukció után az egyetem. Sajnos ez már nem adatott meg neki.

Egy nap munka közben rosszul lett, kijötték a mentők és elvitték. Nem jött vissza többé.

Ismét szegényebbek lettünk.

(—nos)

Nem érdekes...

Nem érdekes, melyik egyetem, nem érdekes milyen nevű hallgatója megreggelizett, apjával elindult az egyetem felé. Mindig együtt szoktak menni, apja nem messze dolgozik onnan. S amint máskor is, most is beszélgettek mindenféléről. Anyáról, tanulásról, munkáról, nőkről. Nem érdekes, melyik egyetem, nem érdekes milyen nevű hallgatója ezen a napon kissé idegesebb volt. Vizsgáznai készült.

Talán apja kicsit meggondolatlanul, vagy éppen feddőleg, esetleg csak játékosan arra utaló megjegyzést tett, hogy bizony készülhetett volna egy kicsit szorgalmasabban is. Talán egyszerűen csak valami rosszat mondott, vagy még azt sem... Nem érdekes, melyik egyetem, nem érdekes milyen nevű hallgatója ezért úgy látta jónak, hogy kissé összeverje édesapját, majd az annak segítségére siető rendőrré emelt kezét, de nem sokáig, mert a mentő hamar megérkezett, és kényszerzubbonyban nem érdekes, melyik kórház, nem érdekes melyik idegostályára szállította nem érdekes, melyik egyetem, nem érdekes milyen nevű hallgatóját. Ha nem tudnám, hogy igaz történet, talán én is mosolyognék rajta. Ha nem érteném meg, az idegfeszültség honnan származik, talán el sem hinném. Mert hát mi is átéltünk már hasonló vizsgadrukkot. Tövig lerágtuk körmeinket, elszívtunk egy cigarettagyárat, cigarettát, elragcsáltunk egy hadsereg élelmészérelendő csokoládét, almát, meg ki mit szokott. Nem érdekes, melyik egyetem, nem érdekes milyen nevű hallgatója pedig mindegyett egy kissé bepöccent. Mi is... legfeljebb nem verekszünk.

M. M.

Kettős jelölés, képzéskorszerűsítés

Ülést tartott az ipari kar tanácsa február 4-én. Első napirendi pontként személyi ügyeket tárgyaltak meg, s részletesen ismertette a jelöltek korábbi pályáját, jelenlegi munkáját, valamint társadalmi tevékenységét a következő kinevezéseket javasolták: egész állású egyetemi docensnek Bordáné Rabóczi Mária és Forgács Csabát, felállású docensnek Udvari Lászlót, címzetes egyetemi tanárnak Kopátsy Sándort, címzetes egyetemi docensnek pedig Angyal Adámot. A tanács a javaslatokat támogatta.

A jelenlegi időszak végén Bikics István és Ollé Lajos tanszékvezetői megbízatása lejárt, ezért javaslatot tettek új tanszékvezetők kinevezésére. A technológia és áruismer-

ret tanszék élére a kari tanács egyhangúlag Kerekes Sándor docenszt javasolja, amely javaslatot támogatja a jelenlegi tanszékvezető, a munkahelyi bizottság és a kari pártbizottság is. A statisztika tanszék vezetésére korábban Ay János jelölést tervezték, aki azonban ENSZ-megbízatása miatt nem tudja ezt elfogadni. Helyette több név is felmerült, végül Köves Pál és Párniczky Gábor személyében kettős jelölést terveztek a kari tanács elé. Az előterjesztésből kitűnt, hogy a két jelölt életkorában, szakmai felkészültségében és eredményeiben nincs különbség. Ezután élénk vita következett a jelölésről. Köves Pál mellett az egyetemi munkában eltöltött és elismerésre joggal számot tartó hosszabb idő,

Párniczky Gábor mellett pedig a jelentős ENSZ-megbízásokban szerzett nagyobb vezetői tapasztalat és rátermettség, a szélesebb külső kapcsolatok, valamint a tanszéki munkatársak egységes, támogató véleménye hangzott el érvelésként. Mint kiderült, sem a munkahelyi bizottság, sem a pártvezetőség nem tudott egyértelműen választani, ezért a kettős jelölést támogatták. A hosszú vita után titkos szavazással külön-külön szavazták a tanács tagok arra, hogy az egyik, illetve másik jelölt alkalmas-e a tanszékvezetői megbízatásra, amelynek eredményeképpen a kari tanács a kettős jelölést támogatta az egyetemi tanács felé.

A reformcsúcscsúbizottság munkájáról Timár János tartott beszámolót, s vázlatosan ismertette a 3 napos, intenzív vita eredményeként született részletes javaslatot. Az oktatás fő célja egyetemi végzettségű gazdasági szakemberek kibocsátása, amely kétfélszáz képzésben valósul meg. Az első két évben közös alapképzés folyik, a negyedik félév végén el kell dönteni, hogy ki milyen irányban tanul tovább. A harmadik évben kettéváltak az oktatás, az egyik ág az üzemgazdasági képzés az év végén főiskolai végzettséggel zárul. A másik ágban, az egyetemi képzésben való részvétel kritériumai: bizonyos tárgyak emelt szintű teljesítése, alternatív, de előírt tárgyak elvégzése, meghatározott tanulmányi eredmény elérése, és egy idegen nyelv középfokú ismerete — tehát már harmadikban nagyobb terhelést kell vállalniuk az egyetemi diplomára pályázóknak. Ez az ág negyedikben két fómódulra válik szét — az általános közgazdasági és a gazdálkodási fómódulokra (a két további modul, a tanárképzés és a nemzetközi kapcsolatok oktatásának kidolgozása még folyamatban van). Az általános közgazdasági modulban a gazdaságpolitikai és hosszú távú vállalati döntésekhez képeznek elemző, tervező és kutató szakembereket, ez tehát inkább a makroszféra érinti, míg a gazdálkodási modulban az intézményi, vállalati, (mikro)szféra vezetőit, irányítóit, tervezőit képezi elsősorban, bár a két modul között inkább csak hangsúlybeli eltolódások van-

nak. A bizottság a közgazdász képzést nem tantárgyakra, hanem ismeretkörekre lebontva tárgyalta, megkülönböztetve 10 ismeretkört a közgazdasági elmélettől a vállalati gazdaságtanig az a kiemelt ismeretkör (pl. testnevelés). Ezekben belül négyféle fő tárgytípust különböztetnek meg: törzsananyag, kötelező tárgyak (modulszakpontból), illetve szakirányi szempontból), továbbá a szabályozott és a szabadon választott alternatív tárgyak típusait. A heti maximális óraszám 26-27 óra. A dokumentum hamarosan az egyetemi tanács elé kerül. A kilenc tagú reform csúcscsúbizottságban, amelynek vezetője Zalai Ernő, a kart négyen képviselik: Kovács Sándor, Timár János, Branyiczki Imre és Bakacsi Gyula (adminisztratív titkár). A szerződéses munkák tapasztalatairól volt szó röviden a következőkben. Az elmúlt évben az ipargazdaságtan és a technológia tanszéknek volt KK-munkából vég-, illetve részszámolósa. A KK-munkák számában egyébként az elmúlt évekhez képest is erőteljes visszaesés figyelhető meg.

A tudományos munkáról szóló egyéni beszámolási rendszer kialakítása és a habilitációs előadások kari bevezetésére tett javaslat egyeztetésre került napirendre. Többen szavazták, hogy az előterjesztett javaslat túl elméleti és alapkutatáscentrikus, s ki maradnak belőle az alkalmazott kutatások, a szántézt jelentő munkák és a tankönyvkészítés is. Vági Ferenc szerint mielőtt ilyen beszámolási rendszert alkalmaznánk, előbb rendet kellene tenni a tudományos kutatásoknak és azok háttéranyagainak dokumentálása terén. A habilitációs előadásokat többen hasznosnak nevezték, mert általuk jobban megismerhetik egymást a munkatársak, s ösztönzőerőt is jelenthetnek.

A hosszú vita után Kerégyártó Györgyné úgy összegyezte az álláspontokat, hogy a kari tanács pártolja a habilitációs előadásokat, s javasolja, hogy azt a karon vesztessék be — egyelőre csak a kinevezetteknek, utólagos jelleggel. Az egyéni beszámolási rendszerrel kapcsolatban javasolta, hogy a bizottság dolgozza át az anyagot az elhangzott észrevételek alapján, az a tanszékek vitassák meg, s maguk döntsék az alkalmazásukról. A kari tanács ülése az egyetemi tanácsulésokról szóló beszámolókkal ért véget.

Zs. E.

„Beszélgetőklub”

Úgy érezzük, hogy a létező, színvonalas egyetemi klubok — amelyekkel nem tudnánk, de nem is akarunk versenyezni — nem elsősorban a beszélgetésre összpontosítanak. Ezért talán nem tesszük rosszul, ha mi „beszélgetőklubot” szervezünk.

Az elsők „beszélgetőklubjában” — amely a KISZ-bizottság elvi támogatásával valósul meg — az első néhány alkalommal előre elhatározott témákkal szeretnénk foglalkozni. Meghívott vendégeink segítségével megpróbáljuk az előadó és a „közönség”, illetve a „hallgatók” egymás közti viszonyát a megszokottnál intenzívebbé és kölcsönösebbé tenni. A későbbiekben az elsők szakválasztásához adunk segítséget „sínen levő” szakmabeliekkel való találkozó révén.

Reméljük, hogy a klub életének későbbi szakaszában már nem lesz furcsa az, hogy nálunk előre megbeszélte témák nélkül, bármilyen beszélgetésre számítani lehet, hangulatos zene, és egy csésze tea mellett. Nem az a fontos, hogy mindenki mindig itt legyen, hanem az, hogy szívesen tartsanak bennünket, mint az elsőköt szocializáló egyik lehetőséget. Nem tartjuk kudarcnak, ha csak néhányan leszünk, ha viszont sokan jönnek, akkor is megpróbálunk tenni valamit a beszélgetés ideális körülményeinek fenntartása érdekében.

Ahhoz, hogy szabad, önálló emberként élhessünk, hosszabb távon érvényes értékek van szükségünk. Saját értékeinket meg is kell tudnunk fogalmazni; magunknak azért, hogy tudjunk róluik, mások számára pedig abból a célból, hogy más emberek értékeivel összevetve, próbára tethessük a miénket, és eldönthessük, „kikhez tartozunk”. Képesek kell válnunk arra is, hogy megértsük más emberek értékviselését, és keressük, hogy mit fogadhatunk be belőle magunk is.

A jelenlegi diákokat — akiknek most sok „közös dolog” van — néhány év múlva, dolgozókként, nagyon változatos mellé-, alá- és főlelendétségi viszonyok fogják összekötni. A társadalmi munkamegosztásban betöltött helye alapján mindegyikünk többé-kevésbé befolyásolja majd a többiek sorsát, szemléletét, közérzetét — részben közvetve, a véleményével és a viselkedésével, azzal, hogy hogyan alakul általa a társadalmi közmegegyezés, részben közvetlenül, a pozícióval járó döntéshozatal révén.

Úgy gondoljuk, hogy ilyen közvetett és közvetlen módon az emberek sokkal több kárt okoznak egymásnak, mint ezt a köztük fennálló tényleges érdekkülönbségek magyarázhatóság tehetnének. A „többlet” valószínűleg egymás meg nem értéséből, az empátia hiányából ered. Annak érdekében, hogy mérséklődhessenek ezek az „értelmetlen”, „kemény” érdekkülönbségekből le nem vezethető, kedvezőtlen jelenségek, ki kellene alakítanunk egymásban az egymás iránti tisztelt, türelem és megértés képességét.

Ahhoz, hogy ezekben a képességekben a jelenleginél „erősebbek” legyünk, olyan alkalmak szükségesek, ahol ezeket „gyakorolni” lehet. Az ilyen alkalmak, a tartalmas beszélgetések azonban szerintünk „szűk keresztmetszetnek” számítanak. Főleg a többé-kevésbé véletlenszerűen kialakult „kvázi-közösségekben” lehet szó valamirevaló beszélgetésekről, és ritkább az, amikor a beszélgetések során felismert és formálódott közös értékrend szervezi közösségbe az embereket.

Programjaink pontos helyéről és idejéről a Közgazdaságtan és plakátokon tájékozhatunk. Minden érdeklődőt szeretettel várunk.

Bódis Lajos

Olvastuk

Egyetemünk a közéletben

A Magyar Nemzet karácsonyi száma Berend T. Iván írását és a Bácskai Tamással készült interjút közölte. A Heti Világgazdaság január 11-i száma Sárközy Tamásról jelentette meg portrét. A Népszabadság január 8-i száma Bánfi Tamás—Sulyok Pap Mária —Száz János. A kötvény című tanulmányából közölt részletet. A Köznevelés december 20-i száma Andorka Rudolf, valamint Ballér Endre tanulmányát jelentette meg. Andorka Rudolfnak a lap szociológiai rovatában több más írása is megjelent.

A Budapesti Fórum, az MSZMP Budapesti Bizottságának időszakos kiadványa közli Szarvas László cikkét A pártmunka a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen címmel.

Az Ötlet című hetilap „Az ötlet embere” rovata egyetemünk sokoldalú hallgatójáról, a Magyar Közgazdaság Hallgatók Egyesületének elnökhelyetteséről, Héder Barnáról jelentette meg portrét. Az AIESEC november végi rock-lórumáról tudósított a Ma-

gyar Nemzet, az Esti Hírlap és a rádió Rock-újságja. Az utóbbi műsor, valamint a Tászkadió zenés interjút is közölte Ráday klub-beli koncertjük alkalmából a Neoprimitív együttessel.

Az „ef-lapok”, a KISZ KB egyetemi és főiskolai tanácsának időszakos kiadványa az utóbbi két hónapban megjelent 85/5-ös, 86/1-es és 86/2-es számaiban sok hasznos vagy érdekes írás között egyetemünkről Csernátóni Gabriella, Nagy Gábor, Komócsin Sándor, Zsuzsori Ervin, B. Kiss Tamás írásait közli, Bakacsi Gyula által készített szervezeti és vezetéselméleti mellékletet jelentette meg, beszámoló a Neoprimitív-koncertéről és a Társadalomtudományi klub működéséről is. Kürthy Judit és Szabó Gábor tanulmánya az EFIN '86 egyik előzetes kiadványában tartalmi elemzését adja az EFIN-ek történetének, a Közgázon rendezett 85-ös EFIN-t tartalmaz, sokszínű, jól szervezett fesztiválként méltatja.

— s

DAAD-ösztöndíj után

Tizennégy hónap az NSZK-ban

„Európa egyik vezető professzorának a tanszékén lenni — természetesen kihívást jelentett számomra. Igyekeztem becsülettel helytállni és a körülményekhez alkalmazkodni (megalázkodás nélkül, ugyanakkor erőteljes asszimilációs aspirációkkal).

Azt gondolom, hogy ez többé-kevésbé sikerült is. Ezt bizonyítja talán a Grochla professzortól kapott jellemzés is, amely nemcsak engem értékel: képzettségemmel, ismereteimmel, kutatási törekvéseimmel kapcsolatos dicsérő szavai tanszékemet és kollégáimat egyaránt minősítik.

— Ezekkel a mondatokkal fejeződik be Dobák Miklósnak, az ipari üzemszervezés tan-
szék adjunktusának beszámolója az NSZK-ban töltött 14 hónapos tanulmányi útjáról.

— **Hogyan nyerted el a bonni Német Akadémia Cse-reszolgálat ösztöndíját?**

— Érdeklődésem az utóbbi időben egyre inkább a tőkés vállalatoknál alkalmazott — Magyarországon még ismeretlen — vezetési-szervezési módszerek felé fordult. Foglalkoztam ezek magyarországi alkalmazása, érdekelt, mennyiben lehet ennek során társadalmi tényezőket figyelembe venni, érdekelt a vezetés szocio-hisztórikus tényezőinek vizsgálata, az, hogy beszélhetünk-e ezzel kapcsolatban sajátos közép-kelet-európai helyzetről. Foglalkoztam a német társadalom is, és ezért pályáztam meg — immár harmadszor — a DAAD ösztöndíját, ezt a 31 évesnél nem idősebb diákoknak, kutatóknak, oktatóknak szóló viszonylag elismert ösztöndíjat. Levelet írtam Grochla professzornak, hogy ismerem a munkásságát, s szeretnék nála dolgozni. Kedves választ küldött, hogy vár és segít.

A tudományos ösztöndíjasok fogadtatása és élete természetesen gyökeresen más mint az egyéb importneműkaerő. Miklós — Kélaban az NSZK harmadik legnagyobb egyetemén töltött több mint egy évet. Ezen az erősen hagyományápoló egyetemen mintegy 50 ezer diák tanul a 8 fakultás valamelyikén.

Grochla professzor tanszéke a WISO-hoz, a gazdasági és társadalomtudományi karhoz tartozik. Az itt végző diplomás üzletembereknek jó az ázsiojuk, sokkal könnyebben tudnak elhelyezkedni, mint a vörösnék titulált baloldali egyetemek végzősei. Grochla professzor az üzem-gazdaságtan, a vezetés és a szervezés, illetve a szervezeti elmélet egyik nagy öregje, szakmájának talán utolsó mohikánja, Gutenberg, Kosiol, Schmalenbach tanítványa. Miklós társa lett azoknak az asszisztenseknek, akiket a professzor doktorálásuk idejére felvezet tanszékére. Ez nagyjából az itteni tanársegédi-adjunktusi státusnak fe-

lel meg. Ott szinte ez az egyetlen úttá a doktori cím megszerzésének, az egyetem falain kívül dolgozók közül évente 3-4 doktorandusz van csak. A cím megszerzése után az asszisztensek többsége vállalatoknál helyezkedik el, kis töredékük maradhat csak a docensi cím megszerzéséig az egyetemen.

— **Hogyan fogadott ez a közeg?**

— Előtte japán és svájci, utánam lengyel kolléga kapta ezt az ösztöndíjat Grochlánál. A többi kelet-európaival összehasonlítva a magyaroknak elég jó image-ük van, engem is érdeklődés, kíváncsian fogadtak, ellenszenv-nyomat sem éreztem. Igyekeztem minél előbb beilleszkedni. Már itthon lefordítottam néhány munkámat, cikket, meglepte őket, hogy Magyarországon ilyen modern dolgokkal is foglalkozunk már. Ez segített, de el kellett telnie néhány hónapnak, mire a szakmai és emberi tartózkodásuk megszűnt. Vizválasztó pillanat volt, amikor először hívtak a közös kávézásra, amikor először vártak családi vacsorára a lakásukon.

— **Hogyan, mennyit dolgoztál?**

— Először is beiratkoztam az egyetemre, szervezési, vezetési rendszerelméleti kurzusokat, politikológiai, gazdaságtörténeti és szociológiai előadássorozatokat hallgattam. A tanszéken délelőtt kilenc és délután öt között szinte minden kolléga bent volt, ketten-ketten dolgoznak egy szobában. A reggeli és az ebéd utáni kávé, az ebéd alkalom a társaséletre, de egyébként mindenki valóban dolgozik. Munkatársaim nem többet, mint amennyi nálunk átlagos, de sokkal rutinosabbak, koncentráltabbak. Ott az oktató nem kényszerül állandó mellékmunkára, megfizetik annyira, hogy elsősorban a témájával foglalkozzon. Ezek nálunk egyelőre elképzelhetetlen dolgok. Kiháználtam a lehetőségeimet, sokkal többet foglalkoztam kutatással, mint itthon tehettem volna. Dolgoztam a tanszéki és az egyetemi könyvtárban,

hetente egyszer pedig a nyelvi laborba mentem. Megengedtem magamnak azt a luxust, hogy hétvégeken nem foglalkoztam szakmai dolgokkal, hanem regényt olvastam, színházba, moziba mentem, tévét néztem. Az itthonnál egészségesebb életet éltem, gyalog jártam, sétáltam az egyetem parkjaiban...

— **Szó ami szó, a kölni campust irigyeled minden okunk megvan. Parkjaiban, kis erdőben naphosszat ezrével heverésznek, pihennek a hallgatók és az oktatók. Milyenek ismerted meg az egyetem életét? Allja-e a közgáz az összehasonlítást a kölni egyetemmel a színvonal, a modernség, az egyetemi élet, a nyitottság, a politizálás, az emberi kapcsolatok, a hétköznapok tekintetében?**

— A hallgatók között, főleg a WISO-n, a karriertényezők dominálnak, de ez ott korántsem olyan pejoratív, mint itt. Nálunk biztos összevissza firkálnak a közgázosok a plakátot, ami a Hogyan csináljunk karriert című kurzust hirdető, ott ez telt házzal ment. Legkésebb a hatodik szemesztertől kezdve felerősödnek a külső környezet diktálta tényezők. Az ösztöndíj-visszafizetési szisztéma, a

pályázati rendszer, a közvetlen anyagi érdekek olyan koncentrált munkára ösztönzik a diákokat, amire itthon csak nagyritkán van példa. A végzős WISO-s konzolidáltan öltözik, messziről ki lehet szűrni a többi közül. Hiába, csak így van esélye jó állásra, mondjuk a BMW-nél, a Mercedesnél, vagy valamelyik magán tanácsadó cégnél — mert ilyenek a legmenőbb helyek. A bölcsészek egész mások, jobban érezhető köztük a jóléti-fogyasztói életfelfogástól való elfordulás; számukra sokkal szimpatikusabbak a zöldek, vagy a kékek, ahogy ott a békepártiakat hívják. Az orvosok külön kasztja az egyéni életutakat készíti elő, ők kevésbé politizálnak, s ha mégis: konzervatív-liberális alapon. A diákság általában középutas, valahol a szocik és a CDU-sok között áll. A közgáz direktvebben politizáló egyetem. Az ottani egyetemi viszonyok azonban közvetlenebb kapcsolatban vannak a társadalmi környezettel, a választás ott például komoly harc minden helyért a diákságban. Itt sokkal inkább üvegburajellegű az egyetem. A kölni oktatók rendkívül alapos felkészültségűek, világlátottak,

szakmai tevékenységük élénkebb, mint ami nálunk általános. Ez persze érdekük is, hiszen jövedelmük a szakmai rangjuktól függ; egy professzor, ha vállalati tanácsadást vállal, 10-100 ezer márkában mérí az árat. A közgáz tendenciáiban, fejlesztési irányában nem jár messze a kölni egyetem; képzési reformunk európai színvonalú. Jó néhány tananyag színvonal, modernsége tekintetében sincs szégyellnivalónk, de hozzátesszem, hogy a kölni egyetem nem tűr el akkora különbségeket tanszékeinek tananyagai és követelményei között, mint ami a közgázon előfordul. Erre nagy figyelmet kell fordítanunk, mert a reformra alkalmatlan egységek és kollégák a fejlesztés szűk keresztmetszetét jelenthetik.

— **Tágítsuk a horizontot; milyenek látszik Kölnből Magyarországot, hogyan látnak minket a németek?**

— Számomra az NSZK a dinamizmus, a gazdagság, a kemény munka, a csücskechnológia országa, ami beláthatóan időn belül nekünk nem etalon.

— **Vagyis a felzárkózásra Magyarországot esélytelen?**

— Stratégiánk az lehet,

hogy a két ország közötti különbség ne növekedjen. Mindamelllett látam az NSZK nyomásztó gondjait is: a két és fél milliós munkanélküliség morálisan is feszíti a társadalmat; a vendégmunkások, és az NSZK-ban született gyermekeik szocializációjának problémái nem megoldottak, nem is beszélve a terrorizmusról, ami talán azért is foglalkoztatott, mert szobám ablaka arra a házra nézett, ahol Baader-Meinhofok perét rendezték. Nem akarok nagy szavakat használni, de Magyarország nekem tényleg a hazám, s a távolság ráadásul megszépítette a dolgokat, de azért világosan látam problémáinkat: azt, hogy a gazdaság teljesítőképessége hosszú távon is problematikus, azt, hogy a munkamorál rossz, azt, hogy az egyéni alkotóképesség számára nem inspiráló a környezet, azt, hogy bürokráciánk szakértelenséget, szóval, hogy a jól olajozott német gépezet óriási előnyben van. A németek a „tábor legvidámabb barakkjának” látják Magyarországot, kedvelnek bennünket, kellemesen csalódnak, ha idejönnek — ez az átlag-

(Folytatás a 7. oldalon)

Dennis Meadows:

„Magyarországon megvan az intellektuális erő”

Az egyetemünkön részben részt vevő amerikai diákok élén hazánkban tartózkodik Dennis Meadows professzor, a Dartmouth College erőforráspolitikai központjának igazgatója, a Római Klub világhírű első jelentésének. A növekedés határainak társzerzője. Meadows professzor oktatási igazgatója volt a Bécs melletti IIASA-nak, az „Enyhülés Intézetének” is.

— **Professzor úr, nálunk Önt elsősorban A növekedés határai szerzőjeként ismerik. Mía véleménye tíz év múltán e könyvről, az akkori modellezés eredményéről? Ma is lát lehetőséget arra, hogy a világot globálisan modellezzék?**

— A könyv nem előrejelzéssel foglalkozott, hanem leírta azokat az erőket, amelyek befolyásolják a növekedés arányait, méreteit, következményeit. Megpróbáltuk feltárni a lehetséges alternatívákat a jövőbeli lehetőségekre, amelyek közt voltak előremutató változatok is, de katasztrofális jövőképet előrejelző változatok is. Az analízis az elmúlt száz év trendjein alapult. Azóta több mint egy évtized eltelt. A legújabb tapasztalatok nem adtak bizonyítékot arra, hogy melyik jövőképzés fog megvalósulni, de a megfigyelések továbbra is arra mutatnak, hogy a világ országainak nagy részében irrealis elképzelések élnek a gazdasági, fizikai növekedéssel, annak hatásaival, korlátaival kapcsolatban.

A magam részéről már nem globális modellezéssel foglalkozom, hanem az erőforrások hasznosításának „mikroszintű” kérdéseivel. Ugyanis szeretném, ha a döntéshozókat befolyásolná a tudomány eredményei, és a döntéshozók nem globálisan gondolkoznak. Ettől függetlenül a globális modellezésnek ma is létjogosultsága van.

— **Úgy tudom, erősen szorgalmazza a mikrokomputerek gyakorlati alkalmazását a természeti erőforrások hasznosításában. Lát-e reális esélyt arra, hogy ez a gyakorlatban elterjedjen?**

— Nem egészen értem a kérdést, hiszen már Magyarországon is alkalmaznak komputereket például a beruházások helyének meghatározásánál, a mezőgazdaság műtrágyázásánál, a különböző vegyi anyagok felhasználásánál stb. Amerikában már komputerekkel számolják ki az esőzések hatását, a folyók szabályozását, sőt még egyes magas politikai döntéseket is számítógéppel modelleznek. Így új információkkal járulhatunk hozzá a döntésekhez, objektívebbé tehetjük azokat.

Valóban nagy lelkesedéssel foglalkozom a számítógépes modellezés elterjesztésén, számtalan előadást tartottam magam is erről, legutóbb Sopronban és Budapesten. Nagyon nagy igény mutatkozik erre, mint akkorát ki tudunk elégiteni.

— **Ön tagja a Balaton Groupnak, az erőforrások hasz-**

nosításával foglalkozó, magyarországi székhelyű nemzetközi társaságnak. Mit tudna mondani nekünk e társaságról?

— A Balaton Groupnak mintegy húsz ország harminc tudósa a tagja, a nyugatiak mellett magyar, bolgár, szlovén, NDK-beli, ázsiai, dél-amerikai tudósok is. Hamarosan sor kerül öt éves találkozókra. Tevékenységünk nem elméleti ülésezés, hanem egyre inkább effektív, gyakorlati munka. Nem a tagjaiért dolgozik, hanem a tagjai kerestül. Így nem is igen tudunk egymás konkrét eredményeiről. Ehelyett tevékenységünk lényege az, hogy létrehozzunk egy hálózatot, amely elfogja az ezzel foglalkozó kutatókat, akik két- és többoldali kapcsolatban állnak egymással.

— **Ön gyakran jár Magyarországon, csakúgy mint több más szocialista országban. Most diákjai is ismereteket szerezhettek országunkról. Mi a véleménye oktatási rendszerünkről, országunk helyzetéről, jövőjéről?**

— Az oktatási rendszerről nem lehet átfogó tapasztalatunk, hiszen diákjaink speciális képzésben részesülnek. Az a benyomásom, hogy más kelet-európai egyetemekhez képest jó színvonalúak, nyitottak, ösztönít, vitára készek diákjaik. Úgy gondolom, egyetemük elsősorban a tények ismeretetését nyújtja és az állami érdekek szempontjából jó alapokat nyújt diákjainak.

Magyarország helyzete, jövője véleményem szerint három fő tényezőtől függ. Az első a társadalom és a gazdaság belső dinamizmusa. A második az a szabadságfok, amelyet a többi KGST-ország között elnyernek. A harmadik pedig a nyugati országok érdeke, érdeklődése Magyarországra iránt.

Az első két tényezőről nem az én feladatom véleményem mondani. A harmadik tényezőről viszont az a véleményem, hogy nyugaton nem közbölcsek Magyarország sorsa, jövője iránt, nagy az érdeklődés a partneri kapcsolatokra, tisztelik az ország eredményeit, erőfeszítéseit.

Végül szeretném elmondani: anélkül, hogy kicsinyíteném az Önök problémáit, úgy tűnik számomra: megvan Magyarország az intellektuális erő a problémák leküzdésére, úgy látom, hogy az energia, a gazdaság, a társadalom területén erőfeszítéseik hasznos példát jelenthetnek a többi keleti ország számára is. Sok barátom, kollégám van Magyarországon, és örülök, hogy diákjaim is megismerkedhettek a magyar emberekkel, a magyar kultúrával.

Sajnálom, hogy gazdasági és politikai tényezők miatt a magyar diákok nem viszonyhatják a látogatást az Egyesült Államokban, nem tanulhatnak ott. Megígérem, hogy hazatérve igyekszem elősegíteni, hogy ez is megvalósuljon.

B. Kiss Tamás

A fő gond továbbra is a számítástechnika

ELSŐS TÁBOR

(Folytatás az 1. oldalról.)

A matematikával kapcsolatban Hegedüs Miklós a kérdésekre válaszulva kijelentette, hogy amíg ő tartja, addig analízisből és valószínűség-számításból soha nem lesz megajánlott jegy. Mint mondtam, ezt nem indokolja, mert nem a diákokra tartozik ennek eldöntése. A gyakorlati jegyet — megfelelő szorgalmi időszakbeli számonkérésrel — pártolná, de ez nem rajta múlik. Annak elintézése, hogy több nap legyen az előadás és a szeminárium között, továbbá, hogy több vizsga kerüljön decemberre, nem az ő hatásköre, de ha elintézik, ő minden ésszerű megoldást elfogad.

Szabó Katalin, a politikai gazdaságtan tanszékéről elmondta, hogy a vizsgálat 3-4 tizeddel jobb, mint a sokéves átlag (kb 40 bukás volt), a félév során folyamatos, kiegyensúlyozott munka folyt, az előadások látogatottsága is jónak mondható. A vitában

felvetődött, hogy a könyv, az előadás és a szeminárium nem kapcsolódtak egymáshoz, néha egészen más témáról volt szó. A könyvben vannak teljesen érthetetlen részek is. Volt, hogy mást kellett vizsgáná tudni, mint a tankönyv — ez később nagy hátrányt jelenthet majd a szigorlaton. Hatalmas különbségek vannak a szemináriumvezetők között. Egységes követelményekre lenne szükség. A válasz szerint megpróbálják majd a szélsőségeket csökkenteni (ehhez konkrétan és menet közben kell jelezni a problémákat), de teljesen egységesíteni nem lehet, ez a tárgy természetéből is következik. A tavalyi hallgatói véleményekben két tanárról adtak nagyon rossz véleményt — ezt már Szabó Kálmán tanszékvezető mondta el —, az egyiket el is küldték nyugdíjba, a másikkal leültek beszélgetni. Egyik szemináriumról a másikba átmenni akkor lehet, ha kisszá-

mú esetről, vagy cseréről van szó. Szabó Kálmán elismerte, hogy az új könyv nem igazán „tankönyv” (ezt mutatja szakmai népszerűsége is), ám a reform automatikusan meghezozza majd az alapkönyvet.

Az idő közben előrehaladt, így a beszélgetés ebéd után folytatódott.

Kollarik Amália a gazdaságföldrajzról elmondta, hogy év közben voltak ugyan problémák, de nem túl súlyosak, s a vizsgafegyelm is javult. Az átlag 2,81. A vizsgázatók szerint nincs nagy szóródás, az elégtelenekeket tekintve viszont igen (a 73 egyeshől 20 volt az első 13 csoport tagjánál). Az írott tananyag nagy és nehéz, ezért

új könyvet fognak írni

a 2. félévre. A házidolgozat-hagyományt fenntartják, plusz egy jegy beszámításával. Az előadások kettéosztottsága megmarad — szükség van rá. A vizsgakövetelmények azo-

nosak, tanszéki értekezleten vitatják meg a feladatlapokat, s egységes „forgatókönyv” szerint javítják őket. A dolgozatok külleme gyakran rossz, sok a helyesírási hiba.

A gazdaságtörténeti tanszéket Kövér György képviselte. Az egyik legjobbnak átlag (3,4) ebből a tárgyból volt (19 elégtelen született). A tanszék tudatosan vállalja a szóbeli vizsgát — a hallgatók igazán nem tudják a gondolataikat rendszerre és érvelve kifejtetni, ezért is kell ez. A csoportos vizsga nagyobb nyilvánosságot biztosít. A felvetett veszély, hogy ilyen vizsgán „lelővik egymás poncjait” a tanár által kivédhető. A pályázatokról meglehetősen rosszak a tapasztalatai a tanszéknek, de megfelelő egyeztetés esetén, majdani jegybeszámítással lehet róla szó. A hiányolt szemináriumokat proszemináriumok in-dításával próbálják helyettesíteni, ezekre elég sokan jár-

nak. A korlát a tanszéki munkatársak alacsony száma.

Ódor László a Nyelvi Intézetet képviselte. Bevezetőjében a felnőtt, kritikus, gondolkodó hozzáállás szükséges. ségét hangsúlyozta. Örömet fejezte ki a hallgatói véleményezéseknek a nyelvtanárók számára rendkívül pozitív eredményéről. Törekvéseikről beszélt elmondta, hogy megpróbálják erősíteni a kultúra bevitelét a nyelvtanításba. Angolt mindenki nem tanulhat, ennek érthető okai vannak. A közvéleményben elismertnél nagyobb szükség van valamilyen szláv nyelv ismeretére is. A laboratóriumot jobban használják ki, van videó és filmvetítéseket is rendeznek. A szigorlatot bármikor le lehet tenni szigorlati időben, nincs elvégzett félévhez kötve. Szeretnék felújítani a tanszék képviselési rendszert, diák is legyen a vitákon.

A délután további részében Hrubos Ildikó, az első évfolyam dékánhelyettesével az általános problémákat beszélte meg a jelenlévők. Hrubos Ildikó sürgette az építő javaslatok előterjesztését, mert a reform jelenlegi szakaszá-

ban elvileg még „minden lehetséges”. Tájékoztatót adott a második félév aktuális időpontjairól (szakoktatás, szünetek). Javasolta a

szaktajékoztató felújítását

— akár a tervezett első klub keretében. Beszélt a különböző szakokra való bekerülési esélyekről, a költözéssel járó problémákról. A szombathelyi katonák nyelvtanítása régóta húzódnak, talán a közeljövőben sikerül valamit elérni. Szóba került a törökbalinti kollégium ügye is — lehet, hogy nem fogják meghosszabbítani a szerződést —, ám erről biztosan még nem lehet tudni.

A hosszú „fórum” után ki-ki pihentető kikapcsolódást keresett — voltak, akik ping-pongoztak, kártyáztak, mások belekezdtek egy éjfélig húzódó diplomáciai játékbba, vagy sétára indultak a tatai tó körüli. Este megnézhettük a Márványember című kitűnő filmet, s jutott még az időből táncra, hajnalba nyúló beszélgetésekre, éneklésekre is. A vasárnap fő programjának már csak az alvás és a hazautazás maradt.

Zs. E.

A szakszervezet 1985. évi gazdálkodása

Az 1985. évi költségvetés elkészítésénél azt az elvet követjük, hogy a szakszervezet által nyújtott szolgáltatások egyrészt ne dráguljanak, másrészt, hogy fokozott figyelmet fordítsunk a viszonylag rossz anyagi körülmények között élő nagycsaládos, gyermeküket egyedül nevelő szülők és kispenzű, beteges nyugdíjasaink fokozott támogatására. Ezt az

elvet sikerült megvalósítanunk, sőt a tervezett összegeket túl is teljesítettük. Ez egyértelműen kifejezésre jut a segélyek és az egyszeri szociális támogatások alakulásában, valamint abban is, hogy a 14 éven aluli gyermekek számára általában, a nyugdíjasok számára pedig elő- és utószélonban az önköltséges üdültetést ingyenessé tettük.

folyásolhatja a kapacitáskihasználás mértéke is. Külön problémát jelent a már befizetett összeg bizonyos okokból történő visszatérítése. 1985-ben többen kérték, hogy az üdülési lehetőség meghússulása miatt (betegség stb.) adjuk vissza a pénzt. Ezzel együtt a fel nem használt helyek másoknak történő kiadása idő hiányában lehetetlen. 1985-ben a visszafizetett összeg megközelíti a 8000 Ft-ot (ami az átfutó tételek között szerepel).

A részesedési alappól származó bevétel formálisan ugyan jelentős mértékben (139 000 Ft-tal) eltér a tervezett összegtől, de valójában a 700 000 Ft felhasználásra került, illetve kerül. Miután a részesedési alappól kifizetett segélyek összege az ott tervezetthez képest jelentősen túl-

teljesült, ez természetesen eredetileg átutalandó 700 000 Ft-ot csökkenti. Ami még ezenfelül (vagyis az eddig átutalt összeg+segélytúllépés miatt levont összeg) marad, 1986-ban növeli majd bevételeinket. Meg kell említeni azt, hogy 1985-ben először a KTI, mely saját részesedési alappal rendelkezik, 15 000 Ft-ot átutalt a szakszervezet költségvetésébe. Az egyéb bevételek között mintegy 11 000 Ft a teniszpálya bérleti díjához való dolgozói hozzájárulás.

győződhettünk arról, hogy a szóban forgó összeget jó célra fordítottuk. Nagyon örülnek annak, hogy nem feledkezünk meg róluk.

Az egyéb szociális kiadások között a soproni üdülőhöz való kötelező hozzájárulás (a bruttó tagdíjbevétel 5%-a) utolsó évi kötelezettsége (30 000 Ft), valamint a beteglátogatással kapcsolatos költségek találhatók.

A kulturális kiadások lényegében rendezvényekkel kapcsolatosak. A tervezett költségek között ugyan az autóbussz-használat díja igen jelentős összeget tesz ki, de ténylegesen csak töredékre merült fel. A nőnap, névadó és Téli-ünnepségek tényleges költsége az általunk alkalmazott norma (ami évek óta változatlan), valamint a jogosultak létszámának függvénye. Ily módon fordulhatott elő pl. az, hogy a nőnap költségeit túlléptük, a névadóra előirányzott összeget pedig messze nem vettük igénybe. A Téli-ünnepségekkel kapcsolatban meg kell említeni, hogy 38 100 Ft költséget elszámolt az áthúzódk 1986-ra. Ennek oka az, hogy a csokládifigurák ajándékozását 1985-ben megszüntettük, helyette minden gyermek 60 Ft értékű könyvvásárlási bont kapott, amit a helyi könyvesboltban lehetett beváltani. Miután az ünnepséget viszonylag későn (dec. 15-én) tartottuk meg, a könyvesbolttal való elszámolás januárra toldott át. Az egyéb rendezvények elsősorban a nyugdíjasokkal kapcsolatban jelentenek költséget, de a film bérleti díja is ide tartozik. Az egyéb kulturális kiadások a nyugdíjba vonulás, a mozi és színházlátogatás stb. költségeit jelentik.

A sportkiadások lényegében a teniszpálya bérleti díjával kapcsolatosak. Olyan sport- (tömegsport-) rendezvények nem voltak, amelyek a tervezett összeget kimerítették volna.

A szervezéssel, ügyvitellel kapcsolatos költségek (aktivisták jutalmazása, értekezlet költsége, adminisztráció bére és annak közterhe, bankköltség, nyomtatvány, kiküldetés stb.) tervezett összegét túlléptük, de ez az azzal kapcsolatban, hogy a szakszervezeti választások során kivált aktivistákat megjutalmaztuk, s ezt pontosan tervezni nem lehetett. Gyakorlatilag ezt a többletösszeget a választási költségek között is elszámolhattuk volna, ahol is jelentős megtakarításra tetünk szert.

Dr. Szerletics József
gazdasági felelős

Bevételek

Bevételek	1985 terv	1985 tény	1986 terv
Tagdíjbevétel + KTI-nak részesei	349.600	339.200	358.200
Üdültetésből	150.000	164.250	140.000
Eötvös	33.600	30.500	30.500
Kamat	-	58.750	51.300
Átutalás	-	10.850	-
Egyéb	20.000	12.950	20.000
R. Alapból	700.000	561.000	572.600
Javasolt bevétel	1.253.200	1.177.500	1.172.600
Költségvetési hiány	35.700	-	-
Költségvetési többlet	-	239.400	-

1./ Az üdültetés terhelés összeg valójában 151.000,- Ft bérleti díjjal magasabb / tehát 593.050,- Ft/, mely összeg átutaltására 1986-ban kerül sor.

2./ A tényleges összeg 33.100,- Ft-tal magasabb, technikai okokból elszámolása 1985-ban történt meg.

3./ Az áthúzódk tételekbe figyelembe véve a kiadások összege 7938.100 + 151.000 + 38.100 és a központnak átutaltatására itt nem utalt 20.000,- Ft/ 1.147.200,- Ft.

Tényleges bevételeink nem érték el a tervezett összeget. Az önköltséges üdültetés bevételeit eltekintve minden bevételi tételnél lemaradás van. A tervezett tagdíjbevétel és a különrészesedés érdekes módon csökkent. A tervezett összeg megállapítása ugyanis az 1984. októberi tényleges tagdíjbesorolás alapján történt. A lemaradásnak minden valószínűség szerint a következő okai vannak: 1. az erős egyetemi létszám-fluktuáció, s miután az állományi létszám 1985 folyamán nőtt, tehát alacsonyabb bérű dolgozók felvételére került sor, s a bértakarítás után nincs tagdíjbevétel; 2. növekedett azon új dolgozók száma, akik nem léptek be a szakszervezetbe (a szervezethez 3,1%-kal alacsonyabb, mint egy évvel korábban volt).

Az Eötvös-bevételnél hasonló a helyzet, azzal a különbséggel, hogy a tervezett összeghez képest több mint 10%-os a csökkenés. Miután az Eötvös-bélyegjegyzés önköltséges, az új belépők vagy máshonnan átigazolt szak-

szervezeti tagok kisebb arányban, illetve az átlaghoz képest alacsonyabb összegben jegyeznek. Felvetődött már, hogy jobb szervezéssel, esetleg konkrét cél(ok) megjelölésével a bevétel fokozható lenne. Mások szerint a felajánlási hajlandóság már minden területen lényegesen csökkent, s az önkéntes Eötvös-bélyegjegyzés sem kivétel ez alól.

Az önköltséges üdültetésből származó bevétel a tervezett összeg 10 százalékkal haladja meg. Történt ez annak ellenére, amit a bevezetésben már leírtunk. Az önköltséges üdültetésből származó bevétel tervezése egyébként sok bizonytalanságot tartalmaz. Hiszen az üdülőhelyek napi térítési díja 0 Ft-tól 50 Ft-ig terjed. Ez egyben azt jelenti, hogy az összetétel-változás felélel és lefelé is eltéríthető a díjakat. Ugyanez vonatkozik arra is, hogy ténylegesen milyen arányú lesz a felnőttek és gyerekek aránya az üdültetésben. Módosító tényező a nyugdíjasok arányának változása is. Nem utolsósorban a bevételt lényegesen be-

Kiadások

Kiadások	1985 terv	1985 tény	1986 terv
1. Szociális kiadások	836.400	667.450^a	743.000
Ebből: Segélyek	113.500	147.200	125.000
Üdültetés	610.900	442.050 ^a	563.000
Egyszeri szoc. támogatás	32.000	37.000	40.000
Egyéb	80.000	41.200	15.000
2. Kulturális kiadások	263.500	114.900	245.000
Ebből: Nőnap	42.000	56.000	50.000
Névadó	20.000	14.000	25.000
Ped. nap	8.000	3.300	5.000
Téli-ünnep	43.000	200	50.000
Törzsgárda	5.000	-	5.000
Egyéb rend.	10.000	5.700	15.000
Autóbussz	115.000	30.200	80.000
Egyéb kult.	20.000	4.000	15.000
3. Sportkiadások	54.000	23.000	32.000
4. Szervezési és ügyvit. kiadás	115.000	125.300	112.000
5. Választási költség	20.000	6.550	-
Összes kiadás	1.298.900	938.100^c	1.172.000

A szociális kiadások tényleges összegéhez hozzá kell adni az 1986-ra áthúzódk tételeket ahhoz, hogy az 1985. évi terhelő költségeket megkapjuk. Ez az összeg 171 000 Ft-ot tesz ki, s a főösszeg így 838 450 Ft-ra módosul, ami a tervezett összeget 2000 Ft-tal haladja meg.

A szociális kiadások legnagyobb hányadát az önköltséges üdültetés fordított összegeket teszik ki. A bérleti üdülők díjait vagy a díjak jelentős részét a tárgyévvel megelőző év decemberében szoktuk átutalni. Erre 1985-ben egyáltalán nem kerülhetett sor, mert a szerződésekben levő árakat nem fogadtuk el, illetve 2 új bérlemény esetében az átutalás csak akkor történt meg, ha a bérleményeket megtekintettük. Miután 1984-ről 1985-re is

volt áthúzódk a bérleti díjaknál, csak a különbség terhel a tényleges költséget (ez 151 000 Ft-ot tesz ki). Az 593 050 Ft-os üdültetési kiadás magában foglalja a bérleti díjakat, a káptalanfűrédi saját üdülő bér- és fenntartási költségeit, valamint az önköltséges üdültetéssel kapcsolatos szervezési és lebonyolítási költségeket. Itt kell megemlíteni azt is, hiszen az üdülési lehetőségekkel kapcsolatos, hogy a pedagógusszak-szervezet balatonfüredi üdülőjének felújításához — többlet-beutalvány ellenében — önkéntesen néhány éven át évi 20 000 Ft hozzájárulást vállaltunk. Ez az összeg természetesen nem az önköltséges üdültetés terhel. Az előirányzat az egyéb szociális kiadások között szerepel. Az első átutalást 1985-

ben kellett volna megejteni, de ez elmaradt.

A tervezett segélykeretet mintegy 34 000 Ft-tal túlléptük, mindazonáltal a központilag megengedett mértéket (a bruttó tagdíjbevétel 22%-át) azért nem teljesítettük túl, mert a korábban már említett KTI-átutalást segélyezésre fordítottuk. Az egyéb forrásokat (állami keret, részesedési alap) is figyelembe véve a szakszervezeti tagoknak nyújtott segélyek összege meghaladja a 300 000 Ft-ot.

Az egyszeri szociális támogatás előirányzott összegét 50 000 Ft-tal léptük túl. A segélyezésnek ez a formája a nagyon idős alacsony nyugdíjjal rendelkezőknek igen jelentős. A támogatás átadását összekötöttük volt dolgozóink meglátogatásával, s így meg-

biztonsági előkészületek olyan hibájához, ami aztán a katasztrófába torkolt.

Akármiért is történt, annyi bizonyos, hogy a sietség immár a múlté: szakemberek szerint amíg a balesettel kapcsolatos vizsgálat le nem zárul — s ez egyesek szerint hónapokig, mások úgy vélik, akár egy évig is eltarthat —, nem lesz újabb utazás.

„Az űrhajózás Titanica” — állapította meg tömören az egyik nyugati tudósító, nem kevésbé hatásosan hasonlatos.

Most, a Challenger pusztulása nyilvánvalóan súlyos anyagi és morális csapás az amerikai űrkutatásnak. Közvetve azonban — lévén a Föld határain túlra merészkedés végső soron az emberiség közös ügye — általában vesztesége a tudományos és technikai haladásnak is. Hiszen távolról sem feltétlen Nyugat-Imadatot jelentett, ha valaki némi büszkeséget is érzett egy-egy űrrepülőgéppel kapcsolatban. No persze, ezeknek az üzleti haszna az amerikai biznisszolgálat, a katonai kísérletek pedig végképp elmenekült keltőek, ijesztők. De maga a tény, hogy az emberi tudás immár eljutott ideig, ez nemzeti és világnemzeti hovatartozástól függetlenül keltett jó érzést az emberben. Ezt az érzést sebezte most meg a hét űrhajós halála, s csak remélni lehet, hogy miként a Titanic, úgy a Challenger katasztrófája is a maga tanulságaival végső soron a technika még biztonságosabb, eredményesebb fejlesztését és alkalmazását szolgálja majd.

Fóris György

Challenger-katasztrófa

Szabálytalan hírügynökségi naplójegyzet

1986. január 28., kedd. Az MTI külpolitikai szerkesztőségében ezen a délutánon is a szokásos rutinnal zajlik az élet. A telexek megállás nélkül ontják négy nyelvű híreit, amelyek közül néhányra az előrejelzések alapján már számítani is lehet. Például arra, hogy 3/4-ekor várható Kiss Csaba tudósítása a Challenger kilövéséről. Őt nyíltan valaki meg is jegyzi, hogy a DPA már adja az anyagát; és valóban, a gépből sörrel sorra bukkannak elő a sikeres útnak indulással kapcsolatos információk. Aztán egyszer csak, úgy 6-8 sor után, a mondat közepén ab-bamarad a szöveg, és csak az üres papír hőmpolyog tovább. Majd egyetlen mondat következik: „A Challenger felrobant”... utána jó pár másodpercig megint semmi, csak az üres papír.

A tudósító élete állandó rohanás az idővel. Különösen a nagy hírügynökségek esetében alaptörvénynek számít, hogy egy-egy hír minden perc elteltével hatványozottan veszít az értékéből. Így aztán aki csak teheti, előre dolgozik: mire az esemény bekövetkezik, már kész is az anyag; csak meg kell nyomni a gombot. Ez történt a kilövés pillanatában a DPA — s mint kiderült, még több más hírügynökség — tudósítóival. Ezt követte aztán a zavart megtorpanás, majd pe-

dig: az igazi tudósítás. Im-már előkészületek nélkül mondom, amit látok-hallok alapon.

Hat órákor már mindent tudunk, amit akkor tudni lehetett. Hogy hány másodperccel az indulás után történt a robbanás; hogy műszaki hibának egészen az utolsó pillanatig nyoma sem volt; hogy egyelőre nem lehet megközelíteni a környéket, mert megállás nélkül hullanak az égből az űrhajó darabjai (köz-el 45 percig tartott ez a „roncseső”); és persze, hogy kik voltak az űrhajósok.

Negyed héttől szinte mind-egyik hírügynökség a tanárnő — az „első civil utas” — élet-rajzát ismertette. Ekkor tudtuk meg, hogy Reagan 1984-es választási beszédében már téma volt, hogy néhány éven belül megkezdődik a „nem hivatásosok” űrutazása is; s hogy elsőnek egy középiskolai tanár indul útnak. Christa McAuliffe-t több mint 11 ezer jelentkező közül választották ki, s közel hét hónapot ké-szült az útra. Úgy volt, hogy két alkalommal is „órát tart” az űrből a gyerekeknek, akik számára — szerinte — az űrutazás ma még meg-foghatatlan dolog: az űrhajó-sok számukra csupán távoli hősök, akikre legfeljebb né-hányan hasonlítani szeretné-nek, de valójában nincs sok közük hozzájuk. „Meg akarom

nekik mutatni, hogy koránt-sem olyan távoli ez az egész, és igenis figyelniük kell erre is, mert az ő életüknek, az ő jövőjüknek immár egyre fontosabb, hétköznapiabb részéről van szó” — mondot-ta.

S valóban, emberek milliói — köztük iskolák százainak hallgatói — miatta ültek a képernyő elé, hogy megné-zzenek egy különben már ru-tinműködésnek számító űrha-jóindulást. Szinte a Holdra szállás óta nem kísért Ameri-kában ekkora figyelem egy űrutazást. Csak hogy ami annak a lenyűgöző, elsőnek szinte emberfeletlinek tűnő volta ragadta meg az embe-reket, ez most éppen az „intimitásáért”, hirtelen „köz-el-foghatóságáért” keltette fel az érdeklődést. Hiszen most nemcsak profik — vagy az űrkutatással hivatalból fog-lalkozók — utaztak, hanem ott volt „valaki közülünk” is! És sokak szerint éppen ezért a hírtelen közelségért okozott Amerikában országsszerte ak-kora megrázkódtatást a ka-tasztrófa.

1/27 körül érkeztek meg az első hírek a New Hampshire-beli Concordból, Christa McAuliffe iskolájából. Az eb-ben leírtak nem sokkal később az MTI műholdra csat-lakozott tévéjén is láthatuk: az iskola 1200 hallgatója az auditorium hatalmas képer-nyőjén nézi a beszállást, az-tán az indulást. Kitor a hur-rá, az ünneplés, aztán valami megfogalmazhatatlan döb-bes-űl az arcokra: láthatóan nem akarnak hinni a sze-müknek. A nevelők megpróbálják kivinni őket a terem-ből, de egyszerűen nem hagy-

ják magukat. Mint később megtudtuk, sok gyerek sokkos állapotba került, orvost kel-lett hívni hozzájuk.

„Azért esett egy tanárra a választás az első polgári út-nál — mondta a NASA egyik szakembere —, mert minde-nekelt a fiatalok, a felnö-vekvő generáció figyelmét akartuk újra felkelteni az űr-kutatás iránt.” Nem véletle-nül mondta az egyik kollégá-ját: „ez az egész ennél ros-z-szabbbkor már nem is törté-nhetett volna”.

3/47-re már szinte vala-mennyi hírügynökség elkészít-ette a maga összeállítását a korábbi balesetekről. Megtud-hattuk, hogy az űrrepülés tör-ténetének eddig összesen volt annyi áldozata, mint ennek a mostaninak, és hogy egy év-tizede immár semmilyen sze-rencsétlenségre nem került sor. Eddig 55 amerikai űr-utazás zajlott le — közülük 24 űrrepülőgéppel —, többször egészen a Holdig is elmerész-kedtek, és bár „meleg helye-zet” akadt jó néhányszor, azonban végül mindegyik sze-rencsésen végződött. A Chal-lengernek ez lett volna a ti-zedik útja.

„A gondolkodásunkban már túlságosan is rutinszerűvé vált az egész — mondotta nem sokkal a robbanás után az egyik amerikai tudós. — Kezdünk természetesen te-kinteni, mintha csak New Yorkból Floridába repülénk. Mintha megelégedtünk vol-nánk arról, hogy mennyire hal-latlanul bonyolult feladat egy-egy ilyen utazás, s hogy bi-zony meg ma sem veszélyte-len.

Hét után már csak az ad-digi híreket variálták újra

Vitairat a KISZ megújításáról

Az egyetemi KISZ-bizottság a KISZ-szervezet tevékenységének, szervezetiének átfogó megújítása érdekében vitára hívja az egyetem valamennyi KISZ-tagját, hallgatóját. A KISZ-bizottság képviselőinek részvételével érdemi vitát javasol rendezni valamennyi működő alapszervezetben, szakon, illetve azokban a KISZ-en belüli és kívüli tevékenységcentrumokban, ahol a KISZ-tagok dolgoznak. A vita célja az egyetemi KISZ-szervezet helyi politikai programjának közös kialakítása, a KISZ-szervezet struktúrájának az elmúlt időszak változásainak megfelelő átalakítása, demokratizálása, a KISZ-tagok helyének, szerepének, lehetőségeinek tisztázása, növelése. A vitát segítő vitairat minden hallgató és KISZ-tag számára közzétesszük. (Itt most rövidítve közöljük.)

Az utóbbi években a KISZ-szervezet segítségével — sok megoldatlan fontos probléma, például a súlyos létesítmény gondok mellett — jelentős változások történtek az egyetemi ifjúsági közeletben, az öntevékenység terén, az érdekképviseletben. Jelentősen átrendeződött az egyetemi ifjúsági mozgalom, a régi elavult KISZ-struktúra sok eleme kiürült, ugyanakkor megerősödtek az új típusú alap-

szervezetek, a KISZ-en belüli és kívüli tevékenységcentrumok. A KISZ-tagok jó része az utóbbiakban dolgozik. Ezeket a változásokat a KISZ belső működésének, szervezetiének változásával is követni kell!

A KISZ nem újítható meg önmagában, csupán az egyetemi ifjúsági mozgalom egészében. Az ifjúsági közelet terén továbbra is alapvető fontosságú a

elfogadja-e a KISZ helyi politikai programját. (Ez egyáltalán nem azt jelenti, hogy aki bizonyos kérdésekben nem ért egyet a KISZ közösen kialakított részletes programjával, az nem lehet KISZ-tag,

hanem azt, hogy várhatóan azok lépnek be, akik elfogadják és alakítani kívánják a KISZ helyi programját.) A tagok bármely alapegységhez (több alapegységhez is) tartozhatnak.

A tagság lényege

tehát a közösen kialakított helyi politikai program elfogadásán, támogatásán alapul elsősorban — ez természetesen kötődik a KISZ országos programjához és a párt programjához —, azonban nem kötődik közvetlenül a KISZ országos politikájának globális támogatásához, valamint nem kötődik közvetlenül valamely szigorúan vett alapszervezet formális keretein belüli aktivitáshoz sem. Nem feltétlenül mindenkinél kifejezett politikai aktivitást, hiszen az állampolgárok tömegei sehol a világon nem aktívak politikailag. Hiszen a KISZ tömegszervezet!

A KISZ-szervezetben belüli azonban valamiféle alapegységekre szükség van. Egyetemünk mai KISZ-tagságának többsége ma sem kötődik szigorúan vett formális alapszervezeti keretekhez. Hiba lenne a formális alapszervezetben nem dolgozó KISZ-tagokról „lemondani” akár a KISZ-tagság szempontjából, akár a KISZ-en belüli lehetőségek, szervezeti kapcsolódások szempontjából!

Minden jel arra mutat, hogy a szigorúan vett „hagyományos” formális alapszervezeti rendszer a felsőoktatási KISZ-ben, mint tömegszervezetben általában nem képes és egyre kevésbé képes működni. Ezért kevésbé szigorú, kevesebb formális elemre épülő KISZ-

es alapegységekre van szükség.

Igy a szakok, ha nem vagy nem csupán alapszervezetekre épülnek, tekinthetők KISZ-alapegységnek.

Azok a KISZ-en belüli tevékenységcentrumok (pl. instrikutorok, klubok, szak- és munkabizottságok), amelyek tagjaik számára a fő KISZ-es munkaterepet jelentik: szintén tekinthetők KISZ-alapegységnek.

Az a jelentős számú KISZ-tag, aki elsődlegesen a KISZ-hez szervezeten kívüli nem kapcsolódó tevékenységcentrumokban végez hasznos munkát, de sok esetben szintén nem kötődik formális alapszervezetekhez, szintén jelentős lehetőséget rejt magában a KISZ politikájára, munkájára, szervezeti életére, ezek alakítására szempontjából. E tevékenységcentrumok (kollégiumok, SG stb.) KISZ-tagjai szintén tekinthetők — ha igénylik, vállalják ezt — KISZ-es csoportnak, KISZ-alapegységnek.

Ez azt jelenti, hogy elvileg minden KISZ-tag tud kapcsolódni a KISZ szervezeti életéhez, politikájához közvetlenül alakításához, ugyanakkor minden KISZ-tag „elérhető” a KISZ-szervezet számára is.

Mivel a KISZ-szervezet a tagok szervezete, az ő érdekeit szolgálja, ezért az ennek megfelelő demokratikus,

nem kötődő olyan tevékenységcentrumok, amelyekhez KISZ-tagok tartoznak. Ha e KISZ-tagok intézményesen kívánunk részt venni az egyete-

mi KISZ-szervezet munkájában, politikájának alakításában, KISZ-csoportot alakíthatunk. Mindezek

a KISZ-szervezet alapegységeinek

tekinthetők, tagjaik választók és választhatók a KISZ-ben. Ez azt jelenti, hogy mindazon KISZ-tagok, akik több alapegységben aktívan dolgoznak, több helyen választók és választhatók. Ez eddig is így alakult, pl. a szakok és az „új típusú” alapszervezetek viszonyában.

A leírt szervezeti felépítés az évek óta adott helyzetet ábrázolja. Intézményesítést az indokolja, hogy a KISZ-szer-

vezet politikája „lefedje” a KISZ-tagok érdekeit, hogy a nem szigorúan vett alapszervezetben dolgozó nagyszámú KISZ-tagnak egyenlő jogai, lehetőségei legyenek; hogy a szervezet valóban tagjaira, azok érdekcsoportjaira épüljön.

Ahhoz, hogy a KISZ-tagsági viszony tartalma, a szervezeti felépítés alapja értelmezhető legyen, ki kell alakítanunk KISZ-szervezetünk

közös politikai programját.

Ezért az egyetemi KISZ politikai programját — amelyet jelenleg az érvényben lévő küldöttgyűlési határozat alkot — szintén széles körű vitára bocsátjuk. (E rövidített változatban nem tudjuk ismeretlenné tenni.)

Végül ahhoz, hogy a KISZ (tehát a KISZ-tagság) lehetőségei, eszközei egyértelműek, ismertek legyenek, össze kell szedni, hogy a KISZ-nek milyen eszközei, lehetőségei van-

nak, lehetnek politikai programja megvalósításához, szerepe betöltéséhez, a kialakult sokszínű ifjúsági mozgalomban. Ezen eszközök, lehetőségek (politikai, szervezeti, jogi, anyagi stb.) rendszerezését szintén tartalmazza a vitairat. (E rövidített változatban sajnos nem tudjuk végigvenni.) Ezek az eszközök, lehetőségek azonban általában és szerencsére nem a KISZ monopóliuma!

Véleményünk szerint ennyiben foglalható össze vázlatosan a megújuló KISZ célja, szerepe, a tagsági viszony tartalma, a KISZ-szervezeti felépítése, eszköztára egyetemünkön. Széles körű tapasztalatok alapján mondjuk, hogy a KISZ önkritikus elemzése és átfogó megújulása nélkül a KISZ tömegbázisa, hosszú távú eredményessége nem javítható. E megújulást befolyásolja az egyetemi reform, a társadalmi reformfolyamatok sorsa, üteme. Mégis bizonyos keretek között ifjúsági közelet és a KISZ vezetői felelősségén áll vagy bukik, illetve szervezetein, azok vezetőinek felelősségén áll vagy bukik.

Ezzel a felelősséggel kérjük a megújulást szorgalmi kívánó tervnek megvitatását, majd elfogadása esetén közös megvalósítását.

az egyetemi KISZ-bizottság

sokszínű, sok centrumú ifjúsági közelet,

öntevékenység kibontakozása, fejlődése. Ez nem csupán nagyon jelentős alapegységesség, (szakmai, közművelődési, stb.) munkája miatt fontos, hanem azért is, mert a hallgatói öntevékenységnek, önszerveződésnek, önkormányzatoknak, tehát az aktív állampolgári és közéleti szerepvállalás, kultúra kialakításának, gyakorlásának alapvető színtere. Elősegítjük azt a folyamatot, amelyben bővülnek a hallgatók, hallgatói csoportok jogai, lehetőségei, fejlődnek az önkormányzatok, kialakulnak az önkormányzati testületek (ifjúsági bizottság, közművelődési bizottság, hallgatói tudományos tanács stb.).

Csak az egyetemünkön kialakult sokszínű, sokcentrumú ifjúsági mozgalom részeként lehet és kell tisztázni, a szélesebb nyilvánosság szá-

mára is egyértelművé tenni a KISZ helyét, szerepét, felépítését, valamint eszköztárát feladatai megvalósításához.

A KISZ a párt ifjúsági szervezete, de egyben az ifjúság egyetlen politikai szervezete is. Feladata a párt politikájának közvetítése mellett egyre inkább annak formálása, alakítása, az érdekképviselet is. A KISZ fő feladata ma egyetemünkön, hogy a társadalmi fejlődés fő irányának megfelelően tudatosan, következetesen, felkészülten politikai eszközökkel segítse elő (kezdmenyézze, támogassa, ösztönözze) a sokszínű egyetemi ifjúsági mozgalom fejlődését, a hallgatói jogok és lehetőségek bővítését, érvényesítését, a demokrácia fejlődését, az átfogó egyetemi reformot. Ezáltal szolgálhatjuk a társadalmi fejlődést,

a társadalmi reformfolyamatokat,

tehát a párt ügyét is.

A KISZ-szervezet politikájának a tagok érdekeit kell képviselnie. Úgy véljük, hogy az eddig leírtak nem csupán a társadalmi fejlődés „elvont” ügyét szolgálják, hanem a tagok — hallgatók, fiatal oktatók — érdekeit is. Ehhez azonban szükség van a KISZ tagjai és a KISZ-szervezet közötti kapcsolódás tisztázására, demokratizálására. A KISZ-szervezet tagjai ne a politikai szervezeti irányításának, nevelésének tárgyai, hanem a KISZ-szervezet alapjai legyenek! Szervezetünk hivatott szolgálni az ő érdekeiket!

Kik is hát a KISZ-szervezet tagjai?

Mit jelent KISZ-tagnak lenni?

Egyetemünkön a KISZ-tagok jelentős része ma nincs (nem lehet) tisztában tagsági viszonyának tartalmával és nincs (nem lehet) tisztában az azal sem, hogy hogyan kapcsolódik a KISZ szervezeti életéhez, hogyan alakíthatja politikáját. Ez azért van így, mert a tagsági viszony tartalma, a kötődés ma tisztázatlan, megoldatlan.

A felsőoktatási KISZ-ben a tagsági viszony belépéssel, át-lépéssel létesüljön! A belépés azon múlik, hogy az egyén

alulról felfelé épülő

szervezeti felépítést kell kialakítanunk. Ennek megfelelően a különböző jogok, lehetőségek a KISZ-tagság egészét illetik meg, e jogokat, lehetőségeket csak az ő felhatalmazásával, az ő politikai programjuk alapján gyakorolhatja a küldöttgyűlés és az annak alárendelt KISZ-bizottság. Ez megköveteli a demokrácia jelentős bővülését, a széles körű, nyilvános vitákat és azt, hogy a küldöttgyűlés legalább évente ülésezzen, mandátuma év közben is érvényes legyen.

KISZ-szervezetünk tagsága tehát a következő fő csoportokban dolgozik:

Az („új típusú”) alapszervezetek, melyek nem kötődnek szakhoz.

— A szakok, amelyek vagy működő alapszervezet nélkül, vagy egy vagy több alapszervezet alapján működnek. Ide sorolhatók az I. évfolyam és az oktatók, dolgozók is.

— A KISZ-en belüli jelentős tevékenységcentrumok.

— A KISZ-hez szervezeten

Neoklasszikus szocializmuskonceptióra van szükség

A gazdaságfilozófiai tanszékközi kutatócsoport január 3-i vitáján Herédi István, a szociológia tanszék docense tartott vitaindítót „Neoklasszikus vagy modern gazdasági szocializmuskonceptió” címmel.

— Hogyan viszonyul ez az elmélet a klasszikus marxista szocializmusgondolathoz, s s mennyiben nevezhető neoklasszikusnak? — kérdeztem Herédi Istvánt a témával kapcsolatban.

— A viszony olyan, mint ahogyan a relativitáselmélet viszonyul a klasszikus fizikához —, tehát nem negligálja a klasszikus ismeretanyagot, hanem csak egy meghatározott koordináta-rendszer keretei között tudja azt érvényesíteni.

A klasszikus szocializmusgondolat ökonómiai dimenziója Marxnál és Engelsnél egy olyan gazdasági társadalomszerkezetet tételez, amely nem a tőketulajdon, hanem a munkatulajdon uralma alatt áll, az alapvető objektív újratermelési tényezők közösségi tulajdona mellett. Ez a szocialista társadalomszerkezet az állampolgárokna a társadalmi összmunakához való hozzájárulása alapján szerveződik, a gazdasági alanyok társadalmi helyzetét lényegében véve az általuk nyújtott teljesítményértékek nagysága definiálja.

A klasszikusok e gazdasági társadalomszerkezet szerveződését igen simának, ellentmondásmentesnek vélik azzal a feltételezéssel, hogy az egyének, kollektívák teljesítményérték nagyságait, azok változásait valamiféle abszolút, természetes mércével, így például az abszolút idővel mérni, összehasonlíthatni, azonos nevezőre hozni lehet majd — mellőzve az indirekt módszereket.

A modern vagy neoklasszikus gazdasági szocializmusgondolat — és ezért nevezhető neoklasszikusnak — elfogadja a szocialista gazdasági társadalomszerkezet klasszikus képle-

tét, azonban ezeket a bizonyos „természetes” és abszolút mércéket csak korlátozott eszközökkel tekinthi ahhoz, hogy mérjék a gazdasági szubjektumok teljesítményérték nagyságait, különösen azok változásait (ennyiben neoklasszikus a modern szocializmus felfogás), s elengedhetetlennek tekinthi a modern korban az új típusú „kerülő”, vagy indirekt mércék alkalmazását ahhoz, hogy a klasszikus szocialista gazdasági társadalomszerkezet képlete a gyakorlatban egyszisztáljon.

— Vannak-e előzményei ennek az elméletnek a nemzetközi és a hazai irodalomban?

— Igen, vannak. A kitűnő jugoszláv teoretikus, Edvard Kardelj az elmúlt évtizedekben már megalkotta ennek a modern szocializmuselméletnek az alapjait. Sajnos a marxista teoretikusok még mindig nem méltányolják eléggé gondolkodásmódját, részben azért, mert még erősen él bennük a revizionista kiátkozás emléke, részben pedig annak következtében, hogy Kardelj elmélete gyakran vált működésképtelenné a gyakorlatban.

A neoklasszikus szocializmuselmélet gazdaságtanilag alapjait hazánkban először Lukács György fedezte fel, majd nem szisztematikusan, hanem mozaikszerűen elszórtan leírta azokat a Társadalmi lét ontológiája című munkájában. Politikai gazdaságtani közéletben Szabó Kálmán több korábbi tanulmánya és most legújabb könyve Arányosság elv és érték a modern gazdaságban címmel jelentős hozzájárulást a modern szocializmuselmélet kimunkálásához.

— Hogyan foglalható röviden össze a két magyar teoretikus ide vonatkozó megállapításai?

— Lukács György gazdaságtanológiai gondolatának lényege, hogy amíg Marx korában az ökonómiai reprodukciót az úgynevezett ab-

szolút termelési tényezők határozták meg és a relatív tényezők szerepe csak másodlagos volt a többletérték termelésében, addig a XX. század nagy gazdasági világválsága után az USA-ban, Nyugat-Európában, illetve Japánban és más térségekben a relatív termelési tényezők uralomra jutása kezdődik meg az újratermelésben, és ez a tény alapvetően megváltoztatja a gazdálkodás intézményrendszerét, vagy ha úgy tetszik a termelési viszonyokat mind a kapitalizmusban, mind pedig a szocialista világban.

Szabó Kálmán, különösen legújabb könyvében egyértelműen arra a következtetésre jut, hogy a klasszikus munkaértékelméleti felfogás modernizálását alapvetően az innovációs korszerűsítés, az értéktermelés innovatív dimenziója teszi szükségessé. Ez pedig nem jelenthet mást, mint amit Lukács György a relatív többletérték termelési viszonyainak az abszolúttal szembeni térszerűséről is és mond.

— Mit értsünk pontosan az abszolút és a relatív termelési tényezőkön?

— Az abszolút termelési tényezők, amelyek tulajdonképpen a termelés korlátait is jelentik a rendelkezésre álló munkaképes népesség, a rendelkezésre álló munkaidő, a munkatevékenység intenzitása és a természeti korlátok. A termelési tényezők forradalmakkal ezen a tényezők mind relativizálódnak — azaz leegyszerűsítve: nem az a fontos, hogy hány ember és hány órát dolgozik —, a termelési tényezők nagysága lesz a döntő. Idővel persze a relatív tényezők újra abszolúttá válnak, de mindig jelentkeznek helyettük újak —, a permanens termelési tényezők forradalmak korában élünk.

Fontos dolog, hogy a relatív reprodukciós tényezők objektíve megváltoztatják a szubjektumot is. A gazdálkodás alanya előtt megnyílik a lehetőség, hogy relatív többletértéket termeljen és sajátítsa el. Ez alaposan átalakítja az érdekstruktúrát is —, felerősíti az individualitást. A hatás a szocialista világban talán még erősebb, mint kapitalista környezetben (mivel itt a munkavállaló egyben tulajdonos is), megerősödik a nyereségvágy, a szerzési ösztön, és a kapzsiság is. Hogyan kezeljük ezt? Hogyan akadályozzuk meg, hogy a fokozódó individualitás ne menjen át szél-

sőséges, kollektivitást pusztító individualitásba? Ezek a kérdések még mind megválaszolandók.

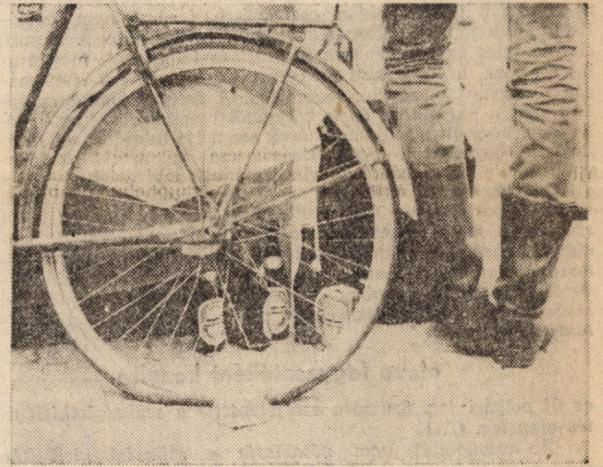
— Mennyire kérhető számon a marxizmus klasszikusaitól, hogy ezeket a változásokat nem prognosztizálták?

— A klasszikusok munkálkodása idején a reprodukciót az abszolút termelési tényezők uralták, így bármennyire is tudták a relatív reprodukciós tényezőkről, nehezen láthaták volna be mindazokat a jövőbeni termelési-társadalmi viszonyokat, amelyek a XX. század második felének termelési viszonyait forradalmi következtetésekkel jellemezték. Kétségtelen, hogy Marx elmarasztalja az akkor klasszikus politikonómia kiválóságait amiatt, hogy azok fittyet hányva az abszolút reprodukciós tényezőkre — főleg a relatív összetevőket hangsúlyozták, ő maga viszont ezeket a tényezőket másodsorban említi, s így módon az ellenkező hibát követi el. Am végük figyelembe azt a körülményt, hogy klasszikusunk abban a „pillanatban” azt tekintette fő feladatának, hogy bebizonyítsa a kizsákmányolást, az elidegenítést, hiszen ez a tény — számára —, az egyetlen objektív alap a szocializmus mellett.

Számonkérnivalónk tehát nem a klasszikustól, hanem sokkal inkább önmagunktól lehet. Becsületesen, ha kell vallani, hogy több évtizedes késésben vagyunk, amit csak részben indokolhatnak objektív politikai, szociológiai körülmények. Mielőtt tehát a neoklasszikus vagy modern gazdasági szocializmusról filozofálnánk, gondoljunk át alaposan az a gazdaságtanológiai koordináta-rendszer, amelynek keretei között megszületett a klasszikus szocializmuselmélet, valamint azt a koordináta-rendszer, amely a maga ökonómiai reprodukciós paramétereivel, amely századunk második felére jött létre — és talán még a jövő század néhány évtizedére is jellemző lesz —, és az itteni objektivitást szem előtt tartva medítaljunk azon, hogy milyen szocialista társadalmat akarunk és tudunk realizálni. Nekem meggyőződésem, hogy csak a klasszikus szocializmuselmélet béklyóit levetve leszünk képesek arra, hogy néhány évtized alatt megújítsuk társadalmunkat.

Zsbori Ervin

Defekt

Fotó: Sass Ákos

Felőlvő

Az ÉLET ÉS IRODALOM 1985. december 20-i száma RAJK LÁSZLÓNÉ halála előtti emlékezőseiből idéz KIRGIZ címmel Bokor Péter filminterjúja alapján.

„Nem tudok részleteket a Párt vezetőinek dolgairól, csak amiben nekem is részem volt. Például (...) a férjemnek kellett egy előterjesztést készítenie a Politikai Bizottság számára és a belügyminisztériumi titkárnő megbetegedett — én gépeltem le. Itt a férjem valami nyolc oldalon kifejtette, hogy miért nem helyes az az, ha az ÁVO (vagyis az Államvédelmi Osztály, amely a Belügyminisztérium alá tartozott) átalakulna ÁVH-vá, Államvédelmi Hatósággá. Tehát önálló szervvé, amelyet nem ellenőriz a Belügyminisztérium. De a PB nem fogadta el a férjem előterjesztését, át kellett dolgoznia, újra kellett gépelni. Akkor is fenntartotta a véleményét. Kivételes eset, hogy erről ennyit tudok: én gépeltem. (...) Nemcsak én lepődtem meg, amikor letartóztatták, hanem az egész világ. (...) '49-ben gyönyörű volt a május. Elhatároztuk, hogy pünkösdre lemegyünk Balatonligára. (...) A gyerekek akkor négyhónaposok voltak. (...) Rákosi üzent, hogy nézzünk be hozzá. Leültetett, a gyerekekre kérdezett, van-e róla fénykép? Megmutattam. Ez vasárnap délután volt. Május 29-én. Megbeszéljük, hogy a következő héten ismét lejárunk és csütörtökön majd Rákosiék látogatnak át hozzánk. Ez május 29-én volt! Rákosi akkor már pontosan tudta, hogy

másnap letartóztatják

a férjemet. (...)

Rákosi többször telefonált, hogy hazaért-e már? 8-kor megérkezett. (...) Tizenegy felé (...) csengettek. Anyám ment ajtót nyitni, aztán beszólt: »László, téged keresnek«. Átadta nekem a kicsit, hogy majd visszajön. Soha többé nem láttam. Anyám ott állt a két szoba között az ajtóban. Egyszer csak hallom, elkezd jögragadni. Hát mi történt? »Elvitték a férjedet«. Ki vitte el? »A Péter Gábor«. Aztán bejöttek vagy tizenketten házkutatást tartani. (...) Egy hétfő be voltunk zárva, őriztek, felváltva nyolc-tíz nyomozó. Aztán engem is elvittek. (...) Október 15-én, szombaton végezték ki. A következő szerdán közölték ezt velem. Az én ügyemet hozzácsapták egy másik ügyhöz. Nagyon rövid vádirat volt, az első mondat: »Férjével azonos politikai nézeteket vallott«. Hát ez igaz volt, én ezt sose tagadtam, ott se, a bíróság előtt. Öt évre ítélték. Öt év, három hó és négy hetet ültem. (...)

En azt sose tudtam elfogadni, hogy »személyi kultusz«. Ez hazug megfogalmazás. Ez tudatos gyilkosság volt, erre nem megfelelő kifejezés az, hogy »személyi kultusz«.

A JOGUDOMÁNYI KÖZLŐNY 1984/12-es száma, illetve — rövidítve — a LÁTÓHATÁR 1985/7-es száma közli SOLYOM LÁSZLÓ professzor POLGÁRJOG ÉS POLGÁRI JOG című tanulmányát.

„Jellemző gondolkodásunkra, hogy a demokratizálás intézményeit szinte kizárólag az államjogban (id. választási rendszer) vagy az államigazgatásban (pl. gazdaságirányítás) képzelik el. Pedig a polgári jog ugyanannyi lehetőséget kínál az autonóm (állam)polgári cselekvésre. (...) A nem szocialista, »autonóm« szektor eleve konzervatív jelleget kapott, eleinte mint az ideiglenesen megtűrt és felhasználható magántulajdon jogát, később mint az igazgatáson kívül eső »fennmarad« vagyoni viszonyok joganyagát. A szovjet jogtudományban már a harmincas évek közepétől megszilárdult az a vélemény, hogy itt az állampolgárok személyi tulajdonáról, mindennapi ügyleteiről, fogyasztásáról van szó, amelynek lebonyolítását a hagyományos jogintézmények szolgálják. (...) Az állampolgár szempontjából (...) a nagy gazdaság egyszerűen nem »polgári jog« — ő itt elvileg sem lehet jogalany. (...) A szocialista társadalomban a polgár többé nem formális jogalany, hanem »mindenki szükségképpen és ténylegesen tulajdonos«. Nem magánautonómia, hanem a közjognak való alávetés ad a polgári jogban is eddig nem álmotodott mértékű szabadságot — hangzottak e mérvadó vélemények. (...) Az állampolgárt tehát

oleve fogyasztóként kezelte

az új polgári jog. Számára ezt jelentette a szükségletkielégítés elmulasztása. (...)

Az autonómiát nem pótolhatja a szükségletkielégítés, mert nem egyenrangú minőség azaz. Az sem lehetséges, hogy a szabadság csak egyes jogágak ügye legyen (a közjog) — másoké nem. (...)

A következőkben megkíséreljük megkeresni azt a nem klasszikus polgári jogi intézményt, amelyről feltehető, hogy az autonómiát mai társadalmi körülményeink között a nem igazgatási szférában biztosítani képes. A gyakorlati tapasztalatok alapján úgy tűnik, hogy a személyiségi jogok alkalmasak e szerepre. (...) Az egyéni autonómia területét a jog általában (elvontan) viszonylag nagy állandósággal határozza meg. A tényleges határok azonban a mindennapi gyakorlatban alakulnak ki s állandó (szűkítő) nyomás alatt állnak. Új életviszonyokra pedig inkább az autonómiát kell kifejezetten elismertetni, mintsem a szabályozottságot. A tipikus bürokratikus reakció ugyanis az elutasítás, a generális tilalmak kiterjesztése, illetve külön felhatalmazás számonkérése minden új probléma esetén. A személyiségi jogok igénybevétele tehát egyrészt a szabad mozgásért érkezik erre a »kiterjesztésére« (valójában: elismertetésére) irányul, a megszokott, a normális kereteit tágtítja, illetve adaptálja az új viszonyokhoz. Másrészt pedig olyan veszélyekre hívja fel a figyelmet, amelyek a társadalom átlagos tagja előtt rejtve vannak, vagy amelyeket a többség mint »természetes« korlátot, »a haladás árát« stb. könnyen elfogad. (...)

Lehet belenyugodni az autonómia összességébe. (...) Ha azonban a személyiségi jogok lehetőségeit akarjuk kihasználni, elsősorban használni kell őket: perelni kell.»

Az ÉLET ÉS IRODALOM január 17-i száma Almási Erzsébet interjúját közli KOVÁCS JÁNOS irodalomtörténész-szel, az 1986. január 1-jén megszűnt nívós romániai magyar folyóirat, a Művelődés utolsó szerkesztőjével A NEMZETISÉGI ÖNISMERET SZOLGÁLATÁBAN címmel.

„Az anyanyelvű művelődés minden ágát fölkaroltuk. A népi kultúra tárgyköre a hatvannyolc oldalból tizet töltött meg. Nem feledkeztünk meg arról sem, hogy a

romániai magyarok

többsége város lakó. (...) Eppen közművelődési szempontból foglalkozunk a színházakkal vagy a képzőművészettel. (...) A másik fontos sorozatunk a »költőző« faluról szól. A faluból városba kerülő ember kulturális igényeit megvalósítja az új környezet. Vagy esetleg a helycsere következményeképpen kimarad az egészből. Ugyanakkor falun teret hódít a városi kultúra. (...) De arról sem szabad megfeledkezni, hogy az emberi tudat nemcsak a nemzetiségi hovatartozást foglalja magában, hanem az egyetemes műveltség iránti vágyat, az önkifejezés, önjelzés vágyát is. (...) A romániai magyar szellemi élet legkiválóbbjai közül sokan (...) költöttek lakunkban, a fiatalok pedig már szinte megtiszteltetésnek vették, ha kértünk tőlük cikkeket.»

A Művelődés több más orgánussal, így a rádió és a televízió magyar szerkesztőseivel és adásaival együtt a közelmúltban megszűnt.

B. K. T.

Országos jelentőségű dzsesszklub támogatást keres!

Egyetemünk két éve újjáalakult dzsesszklubja a vendéglátóipar és a show-business világtól távol álló, kísérletező, úttörő jellegű dzsessz színterét egyetemes magyarországi bázisa. »Az árral szemben úszunk« — mondják joggal a klub fő szervezői, Reményik Kálmán és Czabán György, akivel a klub törekvéseiről, nehézségeiről beszélgettünk.

A műfaj hazai kiválóságai közül mindenekelőtt Szabados György, Dresch Mihály, Binder Károly, Grecsó István, Lőrinszky Attila képviseli ezt a vonalat. Ők a klub rendszeres hazai vendégei.

A klub eddigi és tervezett külföldi vendégei között főként azok szerepelnek, akik azt példazzák, mennyire egyetemesen él ez a kísérletező, »árral szembeni« zenei vonal. Az amerikai Elliott Sharp, a nyugatnémet Peter Brötzmann és Günther Hampel, az NDK-beli Konrad Bauer és Günther Sommer, a szovjet Ganyelin trió egyaránt ezt a zenei nyelvet értik, gyakorolják. A közép-európai vendégek többsége e zenei nyelv eszközeivel mégis igazi közép-európai zenét alkot. A dzsessz nyugati vívmányait ötvözi hazája hagyományos zenéjének elemeivel a szovjet Ganyelin-trió, a német Konrad Bauer, a magyar Szabados György egyaránt. Közép-Európa, kelet és nyugat hatása úgy tükröződik játékukban, hogy ezt az ötvözetet nem létrehozzák, kikovácsolják, hanem így alakul bennünk ki: saját autentikus zenei gyökereikre építve élük ki azt a szabadságot, amelyet a műfaj ad. Az orosz, német, magyar, cseh zenei gyökerek a műfaj egyetemes nyelvén szólalnak meg.

Ezt az igényes irányzatot klubunk Magyarországon szinte egyedül vállalja fel. A dzsessz sehol a világon nem nyereséges, e kevésbé populáris irányzat még kevésbé. A két év eredményei, a megcsillant lehetőségek a klubot további munkára ösztönzik. A koncertek szervezése csak

úgy lehetséges, ha a külföldi vendégek többségének további fellépéseket is szerveznek az országban, koncerteket, turnékat kell menedzselniük. Tevékenységüknek azonban szerepük van abban is, hogy a műfaj hazai reprezentánsait is meghívják jelentős külföldi fesztiválokra, fellépésekre. Úgy érzik, felelősek e nemzetközileg jelentős, úttörő irányzat hazai sorsáért, ezért további ehhez kapcsolódó tevékenységeket is vállalniuk kell. E munkát »kicsiben« amúgy sem lehet végezni. Ezért létrehozták e zenei stílus hang-

Jazz Studium mellékleteként kazettát is bocsátanak ki, amely önköltségi áron örökíti meg, dokumentálja, teszi közzé azokat a zenei eredményeket, amelyeket a rádió, a lemezgyár — anyagi okokból — veszendőbe hagy. E kazetták az együttesek menedzselését, reprezentációját is szolgálják, egyben a Jazz Studium mellékleteként meg is vásárolható k. Természetesen a koncertekre is készítenek előzetes, propagandanyagot (az egyetemi sokszorosító segítségével).

Ezt a sokrétű, igényes mun-

vezetése továbbra is zökkenőmentesen a vendégművészek rendelkezésére bocsátaná a rektori vendégszobát. Felmerülhet, hogy esetleg szolgálati útlevelet is biztosítson esetenként. (A KISZ, művészeti csoportok, sportszervezők szolgálati útlevelehez hasonlóan.)

A másik sarkalatos kérdés az anyagiak ügye. Az egyetemi közművelődési bizottság és a minisztérium támogatásai (évi 50-100 ezer forint) csupán a legszükségesebb technikai kiadásokat fedezik. Mivel egyéb tevékenységeik önköltségei, a további pénz a nemzetközi jelentőségű koncertekre kell. A most következő félévben például 150 ezer Ft lesz a bruttó kiadásuk erre, a várható jegybevitel pedig mindössze 110 ezer Ft. (A hazai előadók esetén 30-50, a külföldi vendégek fellépésekor 80 Ft-nál drágább belépőt nem tudnak kérni.) A hiányzó — most például — 40 ezer forint előteremtésére a reklámbevitel, saját különböző társadalmi munkák bevétele nem elegendő megoldás. További együttműködési lehetőségek előnyeinek kiaknázására volna szükség. Így például a szocialista országokkal való kulturális kapcsolatok ápolására szolgáló, különböző helyeken fellelhető ösztönzések lehetne felderíteni, összekapcsolni klubunk vezetőinek szakértelmével. E kulturális együttműködések szervezői nem biztos, hogy tudják, milyen nívós dzsesszművészek élnek például a Szovjetunióban. Meghívásuk és annak finanszírozása azonban nem zökkenőmentes. (Bár a Ganyelin-trió áprilisi fellépése már szinte biztosan tekinthető is. Májusban pedig háromnapos jubileumi fesztivált szerveznek.

A nemzetközi színvonalú, nagy hagyományú Közgáz Dzsesszklub az idén lesz 10 éves. Vezetői mérhetetlen energiákkal, felelősségérzettel, nagy szakértelemmel dolgoznak az igényes dzsessz népszerűsítésén, egyszersmind egyetemünk hírnevének öregbítésén. Elismerést, jutalmat, de főként több figyelmet, segítségért érdemelnének.

B. Kiss

Az NDK-beli Konrad Bauer a klubban

tát, vagyis a szervezők saját lemezgyűjteményük bázisán minimális összegért vállalják nehezen hozzáférhető zenék kazettára másolását. Ebből a klub semmiképpen sem csinálhat üzletet, mert a progresszív műfaj iránt nincs széles körű kereslet. További vállalások, hogy a Kassák klubbal közösen igényes módszertani kiadványsorozatot adnak ki, szerkesztenek, fordítanak, írnak, gépelnek. E sorozat, a Jazz Studium nemzetközi színvonalon, mintegy 300 példányban, önköltségen (számánként 50 Ft-ért) kapható, illetve fizethető elő. A

kát a klub szervezői igen áldatlan körülmények között végzik. Köszönik ugyan a Kinizsi utcai kollégium megértését, együttműködését, de kétségtelen, hogy a kollégium klubhelyisége kevésbé alkalmas a dzsesszklub céljaira, mint a régi Közgáz Klub volt. Kevés az egyetemen a hozzáértő szervező is, akikkel meg lehetne osztani a szervezőmunkát. Czabán György és Reményik Kálmán egyenként körülbelül heti 25 órát fordít e munkára, a félév elindítása-kor többet. A klub működésében Szej Márta, Kisbenadé Páter segít a legtöbbet nekik. Még több a munka, ha külföldi vendég érkezik. Őket általában természetesen személyesen, turistaútlevelel, saját költséjükön ismerik meg, hívják meg, várják a repülőtéren, kísérik, tolmácsolnak nekik, intézik a szállásukat, stb. Jó lenne, ha az egyetem

Tényleg! Mit csinál az énekkar?

Ugye már nagyon vártátok az énekkarról szóló híreket? Sok minden történt utolsó hirdadásunk óta. Mindenekelőtt tavaly nyáron megszereztük a legmagasabb minősítést: Hangverseny kategóriájú kórus lettünk.

Még ugyanebben a hónapban (1985. május) neves riválisok elől (pl. KISZ Központi Kórus) nyertük el a Solymár Vándorkupát. A vizsgái-30-szokban sem pihentünk, hiszen június utolsó szombatján indult a csapat a várra várt finn hangversenykörútra.

Utunk Moszkvát át vezetett, így alkalmunk nyílt betekintést nyerni a nagy történelmi múltú város egy zivataros hétköznapjába. A finn határállomáson a megérkezés örömeire még pizsamában rögtönzött koncertet adtunk a vasútállomás peronján. A siker frenetikus volt!

Első szálláshelyünk Vaasában volt. Itt több nagy sikerű előadást tartottunk a vaasai kórusokkal együtt. A széleségi fokok ellenére is forró napsugarak perzseltek éneklésben megfáradt tagjainkat a tengerparti homokban. Talán a replévilág miatt a tengervíz nem volt kellemetlenül sós. A nap mintha sosem akart volna lenyugodni, állandó fényt tette különlegesen éjszakai nyugodalmunkat.

Következő állomáshelyünkön, a régi fővárosban, Turkuban ismét élvezhettük az énekkar új kedvenc időtöltését, a tengerparti saunát. Nagy sikerű szereplésünkkel tovább öregbítettük a kórus jó hírét. A helyi lapok is elismeréssel nyilatkoztak rólunk.

Helsinki-ben tett villámlobogással fejeződött be a finn turné. (Természetesen Moszkvában visszafelé is eláztunk.)

Az ideai tanévkezdő cédőtábor Velencén tartottuk. Néhány új tagunk már itt ráért az énekkar magávalragadó, vidám hangulatára.

Az igazi munka szeptemberben kezdődött. Október elején kórusunkból öt kiválasztott részt vehetett a Nemzetközi Fesztivál Kórus munkájában Visegrádon, amit megkoronázott a Pesti Vigadóban rendezett gálakoncert. Hazatértnél után nagy fába vágtuk a fejszénket, hiszen három igen komoly fellépés is előttünk állt. Az első akadályt sikerrel vettük. Rádiófelvételnkkel kivívtuk a szakemberek elismerését, pedig a vizsgaidőszak nem könnyítette a felkészülés utolsó szakaszát. A munka gőzerővel folyik tovább. Február 16-án délelőtt 11 órakor egyenes adásban hallhattok minket! Készítsétek a kazettákat!

A harmadik nagy feladat 35. születésnapunk méltó megünneplése. Remélhetőleg grandiózus hangversenynek nézünk elébe. Erre az alkalomra eljön mindenki, aki valaha is énekel velünk.

Persze az eredményes szereplések érdekében (és kikapcsolódásként a sürke iskolai hétköznapok szorításából) hente két alkalommal (lásd részletesebben a hirdetés), próbát tartunk.

Ha az egyetemről megkapjuk a buszt, úgy részt tudunk venni a tavaszi egyetemi fesztiválon.

Egyéb tavaszi és nyári terveink még bizonytalanok, de biztosan megünneljük kirándulni, és vendégül látjuk a híres turkui kórust.

HAPPY END NINCS? DE LESZ! Idén újra elnyerjük a Solymár Kupát!

— SALA —

OVERTURE

Halottak. Leterített csomagolópapírokon fekvő, krétával körülrajzolt áldozatok. Pirosfesték-véres ing, pirosfesték-véres arc. Mozdulatlan jelenlétük kifeszít egy láthatatlan kötelet, amely nem enged belépni az életet a küzdőterre. Így két ring a látvány: az egyik valódi kötelekkel, piros és kék sarkokkal, a másik halotti mező. Mindkettőn csend, mindkettőn mozdulatlan. Mint ahogy mozdulatlan az arc is, a hatalmas vászonra vetítve, kék kontúrba zártan. Ő is halott. A hangszórókból közben fitokozatos zene. A ring mozdulatlan. Lassan két fiú érkezik, a halottakat egyenként kezdi kivinni a térről. Egyszer csak beszéd. A vászonról, kék kontúrba zártan Bódy Gábor kezd beszélni. Beszél. Begombolt ingnyak, begombolt világ. A halottak fogynak. A valódi ringből egy lány énekel. A halottak fogynak. Bódy Gábor hallgat, kék kontúrba zártan. Az utolsó halott is elég ahhoz, hogy kifeszítse a láthatatlan kötelet. A ringből egy reverendába öltözött fiú beszél. Prológos. A halottak elfogytak. A kiűrtített temetőbe betödul az élet. A vastag kötelek határolta térből elkezdődik a Szíamikoncert: „Hogy kell átmenni a hídon / én még most sem tudom, / hogy mért nem mentem át? / Az azért van igen, / mert csak az megy át a hídon / aki mindent megbocsát. / / A folyón túl ott a felejtés, / de nekem nincs mit elfelejtenem, / csak állok a hídon / és nézem azt a pontot / ahol feltűnhet az emberem. / / A fegyver ezúttal töltve van a kezemben.”

„Alszanak a statiszták.”

Zsuzsori Ervin

A Társadalomtudományi klub programjából

A klub új sorozatot indít az eddigiek mellett, szociológia klubot, mely minden második hétfőn jelentkezik majd. Első klubestje február 17-én, hétfőn este hétkor a Makarenko utcai színházteremben GOMBÁR CSABA előadása, és az ezt követő beszélgetés Állampolitikai intézkedések és HELYI TÁRSADALOM címmel. A sorozat fő szervezője Hársfalvi Tamás.

A Közép-Európa klub és félévi nyitányát BORSI KÁLMÁN BÉLA és SZASZ ZOLTÁN meghívása jeleníti a ROMÁN NEMZETTUDAT ÉS KÖZGONDOLKODÁS A XIX-XX. században címmel, február 19-én szerdán este hétkor a Makarenko színházteremben. A sorozat fő szervezője Meleg József és Németh Zsolt.

A közművelődési klub február 25-én, kedden este a FORRÁS KÖR ILLYES GYULA ESTJÉVEL nyit a Kinizsi utcai kollégiumi klubban. A sorozat fő szervezője Gurnai Zita és Kiss Tamás.

A rendezvényekre mindenkit szeretettel várunk!

Rólad is azt mondták...

Lapunk egyik leggyakoribb szereplője volt az elmúlt években. Jóllehet sem riport, sem portré nem készült róla, de a neve, egy-egy felszólalása, netán a fényképe nélkül talán nem is jelent meg Közgazdász. A mindig derűs mosolyú arc valóban kitűnő fotótémának bizonyult. De a gyakori szereplés igazi oka, hogy Frenyó Andrea mindenhol ott volt. Ott volt az instruktorok között, a kari és egyetemi tanácsban, a KEN-eken, a szerkesztőségben, a táborokban stb. Egyszóval nála közéleti ember kevés akadt az egyetemen. Es ennek egyszer csak vége szakadt.

— Mi történt veled, hogy így visszahúzódtál?

— Nem történt semmi különös azonkívül, hogy egy éve befejeztem egyetemi tanulmányaimat.

— Most milyen minőségben vagy az egyetemen?

— 1985. január óta a Magyar Tudományos Akadémia aspiránsa vagyok és a külkereskedelmi tanszéken dolgozom.

— Szóval itt maradtál! És meg tudod állni, hogy nem veszel részt semmiben?

— Nem tünem el, az igaz, csak a nagy közéletiség helyett most mást csinállok. Kutatok, mert ez a dolgom, és mert ezt szívesebben is csinálom.

— Mivel töltöd ki azt az űrt, ami a közéletiség után támadt?

— A közéletiség befejezése után semmiféle űr nem támadt az életemben, mert három éven keresztül mint aspiránsnak bőven van tennivalóm.

— Mégis hogyan viseled el, hogy egyszerre ilyen csönd támadt körülötted, hiszen mindig nagyon pezsgett körülötted az élet?

— Ettől függetlenül nem szakadtam el az egyetemről. A diákok közül sokat ismerek, sőt jó néhányukkal össze is járok. Az igaz, hogy korábban informáltabb voltam az egyetem dolgairól, viszont ennek most sem érzem hiányát. Jók a kapcsolataim és ezeken a csatornákon keresztül elég jól tudom követni, hogy mi történik az egyetemen.

— Ha arról faggatnának, hogyan vélekedsz a közéletiségről, véleményed bizonyára sokak számára nem lenne érdektelen. Hiszen gazdag tapasztalatod van e téren, végül is ez töltötte ki egyetemi életed nagy részét.

— Az egyetemen sokat segítettem számomra a közéletiség, és meg kell mondanom, ez nem itt kezdődött el, hanem még a középiskolában.

— Mondd, mivel járult hozzá személyiséged kialakulásához a közéletiség?

— Rákényszerített, hogy vadidegen emberekkel tárgyalóképes legyek. Az egyetemen a közéletiségen keresztül tanultam meg komoly beosztásban lévő emberekkel tárgyalni. Megtanultam, hogyan kell keresztülvinni egy elképzelést, amely egy kisebb közösség szívügye volt.

— Persze a közéletiség számára nem csak pozitívumokat jelentett. Hiszen a közéleti ember reflektorfényben áll és a legkisebb hibája is felnagyítódik. Rólad is azt mondták, hogy nem mindig voltál következetes. Hibáid rótták fel, hogy eltávolodva a diákképviselet elképzelésétől, velük szemben álló érdekeket is erősítettél.

— Biztosan előfordult, hogy nem voltam következetes, de visszajelzést erről nem kaptam.

Frenyó Andrea ösztöndíjas kutató

tam, mivel a hallgatók nagy többségét a kari és egyetemi tanácsban folyó munka nem érdekelte. Csak az a 20-30 diák figyelt oda, akik a közéletet vitték.

Nyilván azért sem tetszett mindenkinek az állásfoglalásom, mert az oktatói munka minőségi követelése mellett kimertem állni amellest is, hogy legyenek szigorúbbak a vizsgák is. Nyilván nem volt szimpatikus, hogy a hallgatókkal szemben is nagyobb igényekkel léptem fel. Egyébként nem hiszem, hogy tárgyalóképesek lettünk volna, ha csak követelünk és közben mi diákok azt csinálunk, amit akarunk. Végül is amit akartunk, azt részben véghez is vittük, és ezt annak köszönhetjük, hogy partnerként tárgyaltunk az oktatókkal. Meg kell jegyezni, hogy a vizsgaszigorítással soha nem álltam egyedül a hallgatók körében. Csak sajnos kevesen voltak.

— Sok energiát fektettél az instruktori munkába is. Végül is kinővi ezt az ember, vagy belefárad?

— Három és fél éven keresztül voltam instruktor. Bizonyos értelemben ez pótcselekvés volt számomra. Ebben a körben ugyanis megtaláltam azokat, akikkel jól éreztem magamat. De azt hiszem, ezt kinővi az ember. Mielőtt megtalálja azt a másik dolgot, amiben tevékenykedhet, általában kiválik a körből. Velem is ez történt.

— Mint aspiráns mivel foglalkozol, mi a kutatási témád?

— A kutatási témám az exportstruktúra és szabályozás Magyarországon. Ezzel a témával pályáztam meg az Akadémia hároméves kutatási ösztöndíját.

Az Akadémia elvárása szerint tanulmányi tervet készítettem a három évre. Be kellett osztanom a feladataimat. Az első időben sokat kell olvasni. Könyvtárba járok és rengeteget konzultálok egyelőre azzal, akit érek. Aztán szeretnék interjúkat készíteni nagyvállalati vezetőkkel és funkcionális intézmények képviselőivel arról, hogy az exportstruktúra-váltást segíti-e az állandóan változó szabályozórendszer, hátráltatja avagy könnyebbé teszi a munkát. Végül a témával kapcsolatban elvégzek egy nemzetközi összehasonlítást is. Mindezt összegezve kell elkészítenem a doktori vagy a kandidátusi értekezést.

— Nincs is egyéb elfoglaltságod?

— De, szerződéses munkát vállaltam a Közgazdasági Intézet Ökonometriai Laboratóriumától, ahol szintén a magyar exportstruktúra elemzésével foglalkozom. Ezenkívül nyelveket tanulok. A nyáron az AIESEC-gyakorlatot Triszterben töltöttem, ahol nem sokra mentem az angollal, miután mindenki olaszul beszélt. Rá voltam kényszerítve, hogy olaszul tanuljak. A hat hét alatt meglepően sok ragadt rám, így nem hagyhatam veszni. Most olaszul tanulok.

— Talán nem korai azt mondani, hogy igéretes a pályád. Mondd, mikor gondoltál először arra, hogy kutató légy?

— Mindig jó tanuló voltam. Negyedévesen népköztársasági ösztöndíjas lettem. Kétszer írtam TDK-t. Egyszer második, egyszer pedig harmadik helyezést értem el. Amikor sor került arra, hogy munkahelyet válasszak, egy dolgot tudtam, hogy nem akarok vállalathoz menni, annyi rosszat hallottam róla. Különben sem tudtam volna magamat elképzelni egy vállalat közgazdasági osztályán. Szívesebben választottam volna egy kutatóintézetet, de ehhez kapcsolatra lett volna szükségem, ami nekem nem volt. Decemberben még nem tudtam, hová megyek, de nem idegkedtem, mert akkor még senki sem tudta az évfolyamról, hol fog dolgozni. Januárban aztán meghirdette az Akadémia a Tudományos Továbbképzési Ösztöndíjat, amit megpályáztam. Úgy tudom, hogy nagyon éles verseny alakult ki a pályázók között. Háromszoros volt a túljelentkezés, de szerencsére elnyertem a pályázatot.

Úgy tűnt, divatba jöttünk, mert a külkereskedelmi évfolyamársaim közül elég sokan kaptak akadémiai ösztöndíjat, többek között a Világgazdasági Kutató Intézetbe, a Tervgazdasági Intézetbe és velem együtt még egy lány a külkereskedelmi tanszékre.

Mondhatom nagyon jó aspiránsnak lenni, hiszen ez valóban egy posztgraduális képzés. Aztán az sem utolsó

dolog, hogy nem kell 8 órától 4 óráig az íróasztal mellett ülni, szabadon gazdálkodhatok az időmmel.

— És mit csinálsz a tanszéken?

— Az első félévben az oktatásba is bekapcsolódtam, elsősorban olyan témákban, amelyek kapcsolódnak a kutatásomhoz. Tartottam szemináriumot harmad-, negyedéveseknek, előadást levelező és esti tagozaton. Borzasztó érdekes volt a feladat és mi tagadás, elég megerőltető is. 4-5 napot is igénybe vett egy-egy órára a felkészülés. De nem bántam meg. Mikor a mérnök-közgazdászoknak tartottam előadást, messze én voltam a legfiatalabb a teremben. Eleinte nagyon izgultam, de aztán belejöttem és kifejezetten kezdtem jól érezni magam az új szerepemben.

— Végül is mire aspirálsz?

— A célom a doktori vagy a kandidátusi fokozat elnyerése. A kandidátusi fokozathoz hozzájutni nem lesz könnyű, mert jelentős számú publikációt is fel kell mutatni. Mindenesetre 26-27 éves korra egy kandidátusi fokozatot elérni, azt hiszem szép dolog. Aztán hogy utána mi történik velem, nem tudom. Egyelőre nem is foglalkozom ezzel. Szeretnék egy színvonalas dolgozatot írni és még egy nyelvet megtanulni.

— Gazdag egyetemi életutad melyik részét tartanád érdekesnek arra, hogy mások is kövessék?

— Egy-két évvel ezelőtt még azt mondtam volna, hogy az egyetlen helyes út a diákok számára a közéletiség. Ma már másképpen látom. Mert véleményem szerint nem az a baj, hogy az egyetem közéletében nem vesznek részt a hallgatók, hanem az a baj, ha semmit sem csinálnak. Pedig ha lenne mindenkinek valami amivel szívesen foglalkozik, akkor szerintem a többi jönne magától.

Nemcsak az a baj, hogy sok hallgató nem politizál, nem vesz részt bizonyos fórumokon, de sajnos a saját életében sincs semmi, amit igazán szívesen csinál.

Az lenne a jó, ha többféle lehetőség közül választaná ki mindenki a kedvencét. Legyen az szakmai, kultúra vagy közélet. De sajnos ma az a helyzet, hogy szinte mindenhol ugyanazt az ötven embert találni.

Az én egyetemi életemben sokat jelentett, hogy találkoztam egy olyan hallgatóval, akikkel érdemes volt együtt lenni. A mi körünkben a társaság mindent meghallgatott, megnézték, elolvasták és ki-ki a saját érdeklődési körével hatással volt a többiekre. Azt hiszem, ha valaki ilyen körbe kerül, nem feltétlenül kell részt venni a közéletben. Sajnos nagyon kevés diák akad össze ilyen társasággal.

H. E.

DAAD-ösztöndíj után

(Folytatás a 3. oldalról.)

berek szintje. A társadalomkutatók értékelése politikai alapállásuk szerint változik, de a többi szocialista országgal összehasonlítva: álljuk a sarat, sőt a magyar törekvések kapják a legpozitívabb értékeléseket...

— Egyszer minden, még egy ösztöndíj is véget ér. Milyen hatással volt rád ez a 14 hónap?

— Egyfajta feltöltődési szakasza volt az életnek, amelyben jó néhány korábbi hiányosságot is sikerült pótolnom. Talán tisztábban látok, higgadtabb, toleránsabb lettem szakmailag és politikailag egyaránt. Világosabban látom, hogy a tudományt együttműködési készséggel kell művelni, a tudományos kérdéseket tudományos szempontok szerint kell eldönteni. Világnezetem alapjaiban nem változott, de világlátásom ér-

zékenyebb lett: türelmesebb vagyok a világ dolgaival szemben, úgy gondolom, tisztábban látom, mi a jó, a rossz, mi az igazságtalan és mit jelent az egyéni és társadalmi szinten értelmezett szabadság. Több mint 20 ezer oldalnyi fénymásolatot, könyveket, szakmai és baráti kapcsolatokot, ajánlásokat hoztam haza. Igyekeztem jó emlékkel megválni az NSZK-tól, azt hiszem, kapcsolataimat a két egyetem közötti együttműködés érdekében is épölni fogom. Minden kollégámnak csak azt kívánhatom, hogy legyen lehetősége eljutni egy-egy országba, hogy beleélhesse magát egy más típusú társadalomba. Mert immáron kritikát csak így gyakorolhatunk a szocialista és a tőkés társadalmakkal szemben, a kívülről való kritizálással nem sokra megyünk.

Molnár Gabriella

Az egyetemi KISZ-bizottság költségvetése

Az 1985. őszi félévére (1986. január 31-ig) tervezett KISZ-bizottsági költségvetés nagyjából a várakozásnak megfelelően alakult. A még 1985 tavaszán megrendezett EFIN nyeresége véglegessé vált: 95 972 Ft, ami a KISZ-szervezet tartalekálapját képezi. Az őszi folyamán érkezett 150 000 Ft részesedéialap-támogatás és 81 632 Ft egyéb bevétel, összesen 231 632 Ft. A kiadások 227 899 Ft-ra rúgtak, a következő megoszlásban: szakvezetőségek 65 430 Ft, új típusú alapszervezetek 14 598 Ft, instruktorok rendezvényei, táborok 18 821 Ft, hallgatói pártcsoporthoz tartozók 8 194 Ft, politikai képzési tábor 3 890 Ft, kitüntetések, jutalmak, nívódíjak 41 230 Ft, nemzetközi szakközletés 14 724 Ft, kari TDK-k 9 322 Ft, sport 1 403 Ft, egyéb 50 267 Ft.

Az 1986-os évre tervezett bevételek: részesedéialap-támogatás kb. 300 ezer Ft (TDK-val együtt); tagkönyvbevétel 15 ezer Ft; egyéb támogatások, pályázatok, rendezvények.

A felosztás elvei közül újak, hogy a TDK és a hallgatói

szakmai munka pénzeszközeinek kezelése a jövőben külön alszámlán és a közeljövőben megalakuló Hallgatói Tudományos Tanács által történjen. A TDK-támogatást a részesedési alappól 150 000 Ft-ra tervezzük. A nemzeti és építőtábori szakközletésnek és a Társadalomtudományi Klubnak éves szinten önköltségesnek, a Ráday klubnak éves szinten a KISZ-bizottság számára nyereségesnek, a nagy rendezvényeknek (KEN, gólyabál, közgazdászbal) önköltségesnek kell lenni, alapvetően külső támogatások útján. Tervezhető kiadások: szakvezetőségek (1986 őszre) 45 ezer Ft, alapszervezetek 20 ezer Ft, első évfolyam 20 ezer Ft, instruktorok 70 ezer Ft, 0. évfolyam látogatása 6 ezer Ft, KISZ-bizottság politikai táborai 50 ezer Ft, kitüntetések, jutalmak, nívódíjak 100 ezer Ft, egyéb (sport, hpcs-k stb.) nem tervezhető.

A KISZ-bizottság minden számottevő kiadásáról a testületi ülésen dönt, költségvetésének alakulása nyilvános.

Téli szakmai tábor '86

Először és utoljára 4 éve mondtam véleményt a Rajk László Szakkollégium téli táboráról. Akkor még csak fél éve voltam egyetemista, immáron pedig már csak fél évem van hátra — diákként utolsó volt számomra az idej. Mindezt nem nosztalgiaiból említem. Az igazi az lenne véleményem szerint, ha elsősként mondanék el, milyen is volt az idej téli tábor, annál is inkább, mivel a szakkollégisták magukon kívül rájuk gondolkodnak leginkább a tábor szervezés folyamán...

De nézzük — jelzésszerűen — milyen is volt „őreg” szemmel!

Színhely: Miskolc, Csanyik-völgy. Ideális hely elmélyültebb szakmai munkára és kapcsolódásra egyaránt — a kettő nem zárja ki egymást, bizonyította a tábor.

Részvevők: A szakkollégistákon kívül zömmel másodévesek, s a vártnál kevesebb első éves („elhúzódtak a vizsgaidőszak” — hangzott egy indok utolsó este).

Kurzusok: A tábor alapzöngéi, amelyek erősek voltak, de nem erőltetettek, melyek tudásban is és szemléletben is sokat adtak; s amennyiben az első kurzusok folytatására igény van, a félév során tovább működnek.

— ceh —

Tovább él az Irodalmi Presszó

A keringő híresztelésekkel ellentétben a Badacsony étteremben tavaly működni kezdő Irodalmi Presszó nem szűnt meg. Ezúttal heti egy alkalommal, minden csütörtökön 19.30 perces kezdettel, 20 forintost belépővel tovább folynak az előadói estek, zenés produkciók, beszélgetések. A szervezők minden irodalom után érdeklődő fiatal szerzővel várnak. Az elkövetkező

hetek programjai a következők:

Február 13.: Balázsovits Mihály költő szerzői estje.

Február 20.: Keszthelyi Rezső költő szerzői estje.

Február 27.: Czipott Géza és Lévy Péter előadói estje.

Március 6.: Zonda Tamás költő szerzői estje.

A véradásról

A vércsoportok felfedezése, a vérkonzerválás és a vératómlasztás új módszereinek kidolgozása megteremtette hazánkban a transfúziók széles körű alkalmazását. A vératómlasztással szemben megnövekedett az igény, és ezt a hatalmas mennyiségű vért csak szervezett vérellátás útján lehet kielégíteni. A szervezett vérellátás hazánkban 1949-ben indult meg. Az Országos Vérellátó Központi Kutató Intézetének létesítésével, amelyet 1955-től az Országos Transzfúziós Szolgálat Központi Kutató Intézete vett át, és irányítja a területi vérkonzerváló állomások útján a vérellátást. A területi vérkonzerváló állomásokhoz tartoznak a megyei, a járási, a városi kórházak, az orvosegyetemek, klinikák és más állami gyógyító intézetek.

A betegellátás vérigényének folyamatos és korszerű biztosítását csak szervezett munkával lehetett megvalósítani, és ezt a Vöröskereszt a véradó mozgalom segítségével

tudta elérni, mozgósítva a véradók hatalmas tömegét. A Vöröskeresztnek ezt a munkáját a Vöröskereszt IV. országos kongresszusa határozta meg. „Az adj vért, életet mentesz” manapság már országosan ismert és lakosságunk felismerve azt, hogy vért és vérből készített gyógyszereket csak ember adhat, mind önzetlenebbül járulnak a véradó napokon intézetekben, ipari üzemekben, tsz-ekben, állami gazdaságokban, egyetemeken, a honvédségnél véradásra. Nem tudja senki, hogy mikor szorul ő maga, családja vagy jó barátja az életmentő vérré.

A vért 18—65 éves korú egészséges emberektől veszik a vérellátók a véradásra való alkalmasság megállapítása után. Ez a vizsgálat tulajdonképpen a véradó részére megelőző vizsgálatot jelent, mert világossá derülhet még idejében egy esetleges rejtett betegsége. A hagyományos vérvételen kívül 1961 óta ha-

zánkban folyik a plazmaferézis vérvétel is azoktól, akik már megszokták az évenkénti véradást. Ez a plazmaferézis módot nyújt arra, hogy a vérvétel után a vörösvértesteket elkülönítsék a vérpálmától, és a vörösvértesteket a véradóba visszatranszfundálják. A visszatransz savó u. i. immunológiai és biológiai szempontból fontos és mind terápiás, mind diagnosztikus célokra felhasználható. Általában egy-egy alkalommal 320-400 milliliter vért vesznek le a donoroktól. Azonban a ritka vércsoportú és mesterségesen immunizált véradóktól gyakrabban vesznek, ezt lehet évente négyszer is az egészség legcsekélyebb károsítása nélkül. Mivel a vörösvértest pótlása a szervezetben 2-3 hétig tart, a vasraktár pótlása még lassúbb, ezért terjedt el a plazmaferézis vérvétel, amikor is a véradó ezeket az anyagokat a vérvétel után visszakapja. A vérvétel steril palackba vagy egyszerűhasználatos műanyag vérvételi zsákba vagy tasakos vérvételi zsákba történik. A szétbontás

a vér gyógyító komponenseire történik.

A vért, mint teljes vért vagy konzerválva, vagy mint vérkészítményeket adják a rászorulóknak. Mai élet nagy sokszor igénybe veszi a vért és készítményeit. Használatuk a keringés helyreállítására, különböző vérzéseknél, szüléskor, traumás sérüléseknél, műtéteknél, égéseknél. A vérkészítményeket pedig olyan betegségeknél használják, amikor a vér valamilyen hiányzó alkotórészét kell a betegben pótolni. Pl. a különböző vérszegénységek, haemophiliák különböző fajai, májbetegségek, szénmonoxid-, gomba-, benzol- és más mérgezők esetén. A véradás a kivizsgált véradókat nem veszélyezteti. Viszont az élet nagyon sok vonatkozásban igényli a vért, amit csak az egészséges emberek adhatnak, azzal, hogy évente felajánlják vérüket azzal a jóleső érzéssel, hogy ha nekik is valamikor vérré lesz szükségük, nyugodt lélekkel lássák betegágyuknál azt a palackot, amelyben önzetlen emberek vére van.

Dr. Bak Mihály

Pályázati felhívás!

Egyetemi és főiskolai hallgatók, pályakezdő értelmiségiek 9. művelődéstörténeti NYITOTT EGYETEMEN való részvételre.

A nyitott egyetem témája: 1936. július 1-6. között ZSAMBEKON — a társadalmi tervezés szerepe a területi és országos természet- és környezetvédelmi problémák megoldásában.

A védett területek pedagógiai hasznosítása:

- a lakóhelyi környezetkultúra: 1936. július 7-12-ig ZSAMBEKON — a délnyugati hármas határszélen;
- KESZTHELY-ZÁGRÁB-FIUME-TRIEŠT-VELENCE-KLAGENFURT-GRAZ-SZENTGOTTHARD-SZOMBATHELY útvonalon;
- a határmenti területek egymásra utaltságának, Magyarország közép-európai helyzetéből következő sajátosságainak, a nagy régió munkamegosztásának tanulmányozás;
- kulturális, gazdasági kapcsolataink megismerése, felsőoktatási, ifjúsági kapcsolataink fejlesztése;
- hungarológiai kutatások;
- A részvétel feltétele: Pályamunka készítése az alább felsorolt témákban.

Jelentkezhetnek: Az ország minden felsőoktatási intézményének hallgatói, oktatói, illetve diplomás fiatalok (keretlétszám: 120 fő).

4. Szaktudás és hivatás. A pályázó választott szakmájának gyakorlati befolyásoló társadalmi tényezőinek elemzése.

5. Javaslat egyetemi közti értékmérő munkára (egy megmenedő műemlék, természeti stb. értékek leírása, javaslat a mentés módjára, időpontjára stb.).

6. Tervezés- és környezetvédelmi kérdések. A védett területek pedagógiai hasznosítása. Helyzetjelentés, javaslatok.

7. A felsőoktatási intézmények nemzetközi kapcsolatai. A hallgatói nemzetközi szervezetek évről-évre nyári tevékenységének bemutatása.

8. A felsorolt témák közül elegendő egyet kidolgozni. Más, a témához kapcsolódó, itt fel nem sorolt téma is kidolgozható. A pályázatoknak sem a formája, sem a tartalmuk nem meghatározva. (Fotó-diasorozat, hangfelvétel — ez leírt szöveggel együtt —, videófelvétel is lehet. Az el nem fogadott pályamunkákat visszaküldjük, elfogadott pályamunkák esetén száma ellenében a nyersanyagot kifizetjük.)

Nem szükséges, hogy a pályamunka erre a célra készüljön; be lehet adni a témákba illő szabadalmaztatott, TDK-dolgozatot, teli közművelődési gyakorlatos beszámolót, egyéb munkát is.

A nyitott egyetemen való részvétel, mint pályadíjban felel (ez esetben kb. 3000 Ft egyéni hozzájárulást kérünk) a legjobb munkákat alkotói külön díjazzuk.

A pályázatra jelentkezést 1986. február 23-ig, a kész pályamunkát 1936. április 30-ig várjuk.

Jelentkezési lap kérhető: a felső oktatási intézmények vezetőinek titkárságán és tanácsadó szolgálatukon, ELTE Egyetemi Könyvtár-felsőoktatási művelődési-közvetítő tanácsadó szolgálat, Budapest, 1053 Károlyi M. u. 9. Telefon: 174-857.

PÁLYÁZATI TÉMÁK:

1. Területi és iskolája. A felsőoktatás területi kapcsolatai. Szakmai gyakorlati és társadalmi gyakorlat-szerzés lehetőségei. Egy szellemi központ lehetőségei.
2. Ertelemiség szerepvállalás. Ertelemiség modellje a gyakorlatban.
3. A társadalmi tervezés Magyarországon. A társadalmi demokracizmus érvényesülése egy településen. Demokratizmusra nevelés egy főiskolán/egyetemen.

Közművelődési menedzsereket remélünk

A mellékelt pályázattal szeretnénk szerény mértékben segíteni a művelődési házak, és a háztartások (mint a művelődési házak közönsége) gazdálkodását, Elképzelésünk megvalósításához közgazdasági képzettségű (érdeklődő) munkatársakat keresünk. Több ponton is felelőnk közgazdasági közreműködésének a lehetősége: újszerű piacbővítő-piacszervező vállalkozások kifejlesztésében elméleti és gyakorlati síkon egyaránt, vagy menedzseri felkészítésben (oktatásban), illetve közvetlen menedzseri szerepkörben.

Reméljük, hogy a közgazdasági egyetem hallgatóiban és fiatal oktatóiban érdeklődő, az újszerű feladatokat szívesen próbáló, erőfeszítésre képes partnereket találunk.

Személyi számítógépes pályázatok!

A Népművelési Intézet pályázatot hirdet személyi számítógépek humánus és rentábilis alkalmazására.

I. SZOFTVERKÉSZÍTŐK ÉS FELHASZNÁLÓK

1. Szorgalmazzuk általános értelemben vett művelődési, a művelődéshez kapcsolódó szoftverek készítését:
  - művelődési intézmények ügyvitelének segítése,
  - művelődési, oktatói és humán jellegű szaktárgyak segítése,
  - lakossági célú programkészítés bővítése.
2. A lakossági célú programokon belül külön szorgalmazzuk olyan szoftverek készítését, amelyekkel számítógépes szolgáltatások végrehajthatók az egyéni, családi életvitel kiegyensúlyozásához, esetleges életmódváltáshoz, egyfajta önmegvalósítási eszközként. Kalkuláció életviteli egyensúly-programok:
  - háztartási pénzügyek,
  - érzelmi egyensúly,
  - életstratégia-tervezés stb. ügyintézési segítő, tájékoztató programok;
  - igazgatási ügyintézés könnyítő tájékoztatók;
  - takarékpénztári betételhelyezés és hitelignyélés lehetőségei,

nek segítségére az alábbi témakörökben:

- lakossági szolgáltatók címjegyzéke, szolgáltatásuk stb.
- Ezen programok felvételével a célunk az önálló, személyes életvitelhez szükséges képességek, ismeretek rendszerezése, úgy, hogy azok a rászorulóknak számára mindinkább áttekinthetőek, hozzáférhetőek legyenek a háztartásgazdálkodás, a mindennapos lakáskultúra, az egészség, a nevelés, a kis-kert stb. témakörökben.

Jelentkezni lehet az ötletről kezdve a felhasználásra kész programig bármely fázisban levő munkával, szolgáltatási terveikkel stb.

Pályázati jelentkezésként az elképzelések írásos vázlatát kérjük.

A pályamunkák készítőinek konzultációs lehetőséget biztosítunk, és szükség esetén az egyes részfeladatok elvégzéséhez segítséget, tanácsokat ajánlunk. Az elfogadott pályamunkákat esetenként díjazzuk, de főleg hirdetés lehetőséget, forgalmazási csatornát biztosítunk a számukra.

II. INFORMÁCIÓT SZOLGÁLTATÓK

- művelődési programok kínálóival,
- igazgatási szervekkel (ügyfélföldalakkal),
- kereskedelmi hálózatokkal,
- pénzintézetekkel stb.

III. SZÁMÍTÓGÉPEK RENTÁBILIS MŰKÖDTETÉSE

1. A számítógép-oktató központok és referenciaközpontok rentábilis üzemeltetése pályázatra olyan művelődési házak (vagy más a szolgáltatások jellegével, minőségével kapcsolatos kikötéseinket vállaló felek) jelentkezését várjuk, amelyek a vonzáskörzetükben:
  - képesek felvállalni a művelődési házak munkatársainak informatikai oktatását, képzését, központi tematikájú és állami vizsgabizonyítványt nyújtó tanfolyamokkal,
  - élen járnak a saját ügyviteli feladataik számítógépes bonyolításában, és ezt referenciaként más intézmények számára is megtekinthetővé, megismerhetővé teszik, egyfajta menedzseri szerepkörben, esetleg idővel közvetlenül is, segítik a kisebb művelődési házak informatizálását egy önmagában is rentábilis törekvő szolgáltatásként.
2. A számítógépek rentábilis használata pályázatra olyan művelődési házak (és más, az 1-es pontban utalt) intézmények jelentkezését várjuk, amelyekben fokozottan súlyt fektetnek a számítógépeknek a sokoldalú, idővel a be-

IV. A PÁLYÁZAT TÁMOGATÁSA

Végül: örömmel fogadjunk a kezdeményezésünkkel egyetértő anyagi vagy más természetű hozzájárulást (támogatás vagy akár visszafizetendő hitelkeret formájában): — a pályázat bonyolításához, — az egyes témakörökhöz.

▲ pályázatra folyamatosan le-

ruházást is fedező, rentábilis hasznosítására:

- ügyviteli-számviteli teendők könnyítése,
- művelődési szaktárgyak segítése,
- lakossági szolgáltatások kialakítása, működtetése.

A jelentkező intézmények munkatársait kérjük, hogy pályázati jelentkezésükben röviden írják le a jelenlegi helyzetüket, céljukat, számítógépes munkatervüket, és lehetőleg tényszámokban is kifejtve azt, hogy hogyan szeretnék javítani, gazdaságosabbá tenni a tevékenységüket a személyi számítógépek felhasználásával.

Azon intézményeket, amelyek pályázatát elfogadjuk, bármilyen formában is, és valamilyen nyári, bázishelyeknek szánt szolgáltatást számukra biztosítjuk. Egyebek között gazdálkodási és felszerelési tanácsadással segítjük munkájukat, közegteremtünk az egymás közötti információcsere-felhívás, hirdetés lehetőséget biztosítunk, és rendszeresen eljutjuk őket a számítógépfelhasználók számára fontos, aktuális információkkal.

het jelentkezni. A pályázat nem kötődik sem géptípushoz, sem gépméretre. A pályázatok első nyilvános vitája Szekesrévővároton lesz 1986. április 7-13. között.

Címünk: Népművelési Intézet, TTM Csoport Bp. 1331. Pf. 33. Corvin tér 8. Telefonunk: 383-122/34-70; 388-176.

Almodtam

Almodtam... Egy felhívásról. Az újságban volt, vastag betűkkel szedve, nem kerülhetett el a figyelmemet.

A felhívás pontos szövege: Tudományegyetem felvételi hirdetés okleveles gombaszak-értő és libatömő tanfolyamra. A tanfolyam a gombaszak-értő és libatömő tevékenység vállalati és népgazdasági szintű gazdasági elemzését, tervezését, szervezését, fejlesztését és irányítását ellátó képes gombaszakértőket és libatömőket képez.

Tanfolyami idő: a libatömő szakokon öt év, a gombaszakértő szakokon — szakjellegűtől függően — négy-, illetve négy és fél év. A tanulmányok befejezését követően tett sikeres állami vizsga alapján a hallgatók a képzés szakirányát feltüntető gombaszak-értő, illetve libatömő oklevelet kapnak. Egyes szakokon elmélyültebb idegen nyelvi ismeretekkel rendelkező gombaszakértők, illetve libatömők képzésére van lehetőség. A heti óraszám elméletileg 28-34 óra, ami hétfőtől péntekig egyenletesen van elosztva. Gyakorlatban azonban ez az elosztás, illetve óraszám módosul. A hétfői órák kezdő délutánra, a péntékiek szerda délutánra kerülnek. A csütörtök délután — mozgalmas nap címen — gyakorlatilag szabad. Keddtől csütörtökig: ha az első óra előadás, akkor ezt természetesen nem kell látogatni, ha szeminárium, akkor a kezdés nyolc órától fél kilencre módosul. A szemináriumokon a megjelenés csak zárthelyi íráskor ajánlatos, bár tantárgytól és tanártól függően a zárthelyi is rugalmasan átcsoporsítható. A dél körüli órák a menzai tumultus elkerülése céljából természetesen rövidülnek. A délutáni órák is nagy számban kihagyhatók, mivel a tanárok oktatási igényét jól kielégítik az esti tagozati gombaszakértők, illetve libatömők. Tanszerszükséglet: gyakorlati vélemények alapján elegendő évenként egy darab kis alakú, vagy a tanfolyam egészét tekintve egy darab nagy alakú füzet. Az egyes tanárok számonkérésének a módját a tanterv állapítja meg. Ertelemesen azonban ezek is rugalmasak. Alkalmazás és beszámoló értékelése („megfelelt” vagy „nem felelt meg”) gyakorlatilag az index beküldésével szerzhető. Gyakorlati jegy esetében ajánlatos az utolsó órák személynél is megjelenni. Kollektívum, záróvizsga és szigorlati jegy megszerzése: írásbeli rész — a puskázásnak, mint módszernek a „Szakma Kiváló Mestere” szintre emelésével, szóbeli rész — színészi képességek „Erdemes Művész” szintű alkalmazásával. (Megjegyzés: A nagy számok törvénye alapján kivételek is előfordulhatnak. Erőteljes kritikával — a tanszékek vagy tanár felé — a kivételek száma csökkenthető.) A tanfolyam nagy előnye, hogy mellette számos más irányú (szellemi és fizikai energiát jobban lekötő) tevékenység is korlátlanul végezhető. A felvehető létszám negy-száz fő, a tanfolyamra a tulajdonképpeni legutóbb mintegy kettő-, kettő és félszeres volt. Almodtam...

Tanulmányi verseny

A gazdaságföldrajz- és regionális gazdaságtan tanszék napjaink tagozat 1. évf. hallgatói számára a következő feltételekkel:

1. A versenyben részt vevő hallgatók a II. félévi előadásokhoz, vagy a Magyarország gazdaságföldrajza tankönyvhöz kapcsolódó, szabadon választott témából, a szakiradalom felhasználásával 10-15 oldalas dolgozatot írnak. (Olvasható, kéziratos anyagot is elfogadjuk.) A téma feldolgozása során regionális szemléletre, területi megközelítésre kell törekedni. A választott téma regionális irányultságú feldolgozása a dolgozat elfogadásának feltétele.
2. A felhasználott forrásmunkák pontos megjelölését kérjük. (Az irodalom kiválasztásához a tanszék könyvtárosa segítségül nyújt.) A pontos irodalmi hivatkozások és az ennek megfelelő irodalomjegyzék nélkül a dolgozat nem adható be.

3. A dolgozat nem lehet azonos a proszémárium feladatával vagy más tanszéken is beadott versenydolgozattal, illetve annak átdolgozott változatával.
4. A dolgozat leadásának határideje: április 15.
5. A dolgozatokat a tanszék megbeszélésen értékeli. Az eredményhirdetés időpontját a tanszéki hirdetőtáblán tesszük közzé.
6. A dolgozat borsítólappal kerül a nevet, a csoportszámot és a dolgozat címét felírni.

Az eredményes (elfogadott) versenyzőket az irt hallgatókat az alábbi módon jutalmazzuk: Minden résztvevő — aki elfogadható dolgozatot ír — emléklapot kap, amely az év végi vizsgán — minimum 15 pont feletti vizsgadolgozat mellett — egy plusz érdemjegyet jelent.

Gazdaságföldrajz- és regionális gazdaságtan tanszék

Közelgő határidők!

Az egyetemi TDK-pályázatok beadási határideje március 31. Ismételt felhívjuk a figyelmet, hogy a rendes TDK-díjakon felül különírt ki a KISZ-bizottság 5. félémben: a mai magyar politikai rendszer és elemének vizsgálata; az egyetemi ifjúság helyzetének, törekvéseinek, mozgalmainak elemzése; a történelmi és nemzeti tudat, a közép-kelet-európai népek együttműködésének kérdései; társadalompolitikai, szociálpolitikai kérdések, lakáskérdés; környezetvédelmi kérdések.

Az öt szakkollégium társadalmi problémák kutatására irányuló pályázatának határideje március 31. A témák: Modernizációs ideológiák és alternatívák a mai Magyarországon; Műszaki elmaradásunk, a fejlődés gátló tényezői; felszámolásának lehetőségei; Környezetvédelem; A szegénység okai, kezelési lehetőségei, a szegény rétegek helyzete a mai Magyarországon; A közép-kelet-európai

eszméje, a térség népeinek egyaránttaltsága, kapcsolatai; A civil társadalom kibontakozásának keretel, mozgásterületei a mai Magyarországon, a kisközösségek, a helyi társadalmak.

Az egyetemi, főiskolai kulturális napok irodalmi pályázatának beküldési határideje március 1. A pályamunkákat a KISZ EB EFT titkárságára (1388 Bp. Pf. 73) lehet eljuttatni. E rendezvény sorozat vizuális művészet pályázatára (fotó, grafika, karikatúra, festészet, iparművészet stb.) ugyanerre a határidőre és címre várjuk a pályamunkákat.

Versenyhirdetést a Fiala Művészek Klubja is, március 30-ig várunk pályázónként maximum 10 verset a Budapest, Népköztársaság útja 112. 1062. címre.

A KISZ Budapesti Universitas Bizottsága e félében is kiírja pályázati hallgatói csoportok, közösségek részére. A pályázati jelentkezéseket február végéig várjuk.

Gazdaságpolitikai jam session

A hiány nagyobb úr, mint a központi adminisztráció

Morbid ötletnek tűnhet „örömmel” hívni a magyar gazdaság vezetőit és elméleti közgazdászokat, hiszen az elmúlt évek örömei még, zeneben is csak köcsögödésre adtak alkalmat. De éppen ezért most, az együttműködésben van a hangsúly. Ehhez kíván teret biztosítani a Rajk szakkollégium: álláspontok, vélemények, szándékok, elképzelések tisztázására, megvitatására. Persze ne legyenek illúzióink! A meghívottak számtalan sor és számtalan helyen megvitatták már a problémákat, így a „jam” nem elsősorban nekik, hanem nekünk, a közönségnek nyújthat élményt és adhat sokat: megismerni, hogyan látják a gazdaságot, és hogyan gondolkodnak a gazdaság vezetői és azok, akik „súgnak nekik”. Természetesen az élményhez az kell, hogy előadójuk ne csak a „magukét fújják”...

A vita alapjául a székely által összeállított tézisek szolgálnak. Ezek az állítások — a kutatás céljának megfelelően — Kormai hiányelméletéhez illetve a nyolcvanas évek gazdaságpolitikájához kapcsolódnak, s négy nagy témakörbe csoportosíthatók. Ezek: A gazdasági irányváltás előzményei, a döntések körülményei és megítélése, Kormai hiányelméletének, alapvető megállapításainak érvényessége a nyolcvanas évek magyar gazdaságában, a nyolcvanas években bekövetkezett változások, illetve torzulások, a jövő lehetőségei.

Találkozunk február 27-én 19 órákor a Makareno utcai színházteremben.

Dénes Ferenc

A Rajk László Szakkollégium gazdaságpolitikai szekciója szeptembertől februárig mintegy kétfeladattal foglalkozik: gazdaságpolitikusokkal, nagyvállalati vezetőkkel és elméleti közgazdászokkal. Az interjú kérdései a magyar gazdaság '79-80-ban bekövetkezett irányváltásával voltak kapcsolatosak: hogyan ítélik meg őket a végbement változásokat, mi a véleményük a mai gazdaságról, milyennek látják a jövőt? A riportok lezárásaként beszélgetőpartnereinket (akiknek segítségét ez-

ben című könyvét. Itt értesítjük a nappali hallgatókat, hogy egyetemi könyvtérjésztöknél is beváltható a vásárlási utalvány. Továbbá megjelent és kapható a pg. tankönyv 2. kötete. Végül ebben a hónapban jelent meg: BERNÁT TIVADAR—BORA GYULA—KALÁSZ LAJOS—KOLLÁRIK AMÁLIA—MATEJKA MÁRCIUS: Magyarország gazdaságföldrajza, a Kossuth kiadó gondozásában.

Kereskedelmi kari TDK-konferencia

A kereskedelmi kar március első napjaiban rendezi meg a TDK-konferenciát. Dolgozatokat a tanszékek

TDK-felelősei február 24-ig még elfogadják.

Kereskedelmi kari TDK-felelős

kara tagfelvételt hirdet. Felvételt a próbákban (vizsga nincs — mert még Te is bizonyosan szegénylen vagy). Próbák hétfőn és szerdán 18 óráig 20.30-ig a Zsil u. 1-3. 159-es termében.

Becsület

Változatlanul 1,80 forint a Közgazdász ára. Kérjük kedves olvasóinkat, hogy ne felejtsek el a pénzét bedobni a becsületkasszába!

Vendégeink

A Zahgurim Angliából

A Savinfúzió műsorából

Oktatóink új könyvei

HOFFMANN ISTVÁNNÉ—MOLNÁR LÁSZLÓ Marketing. A marketing a szerzők felfogása szerint magába foglalja a piaci szükségletek, igények megismerését, ezek termékekre és szolgáltatásokra való lefordításának feladatait, a kielégítés formáit, s ezen keresztül a vállalat nyereséges működésének feltételrendszerét. A marketinget eszközközpontú, vezetői módszernek és vállalati magatartásnak tekintik. Ezeknek a követelményeknek a vállalatok csak akkor tudnak megfelelni, ha olyan szakemberek állnak rendelkezésére, akik az új iránt fogékonyak, és rendelkeznek a vállalkozói magatartásban nélkülözhetetlen döntési készséggel. Ez utóbbi fejlesztése és ismeretekkel való megalapozása a szerzők célja.

A tankönyv nemzetközi méretekkel mérve is az első összetett tematikájú, korszerű, szemléletformáló, világos, közhírhely magyar nyelvű marketingmunka. Mint ilyen, nemcsak a felsőfokú képzésben és továbbképzésben, illetőleg széles körű ismereteket igénylő munkakörökben ad egyidejűleg általános és speciális segítséget, hanem nagyon hasznosan forgathatják a határtudomány-területeken oktató és működő szakemberek is.

Olvasóink figyelmébe ajánljuk még IVÁNYI ATTILA SZILÁRD Értékelésmérés — racionalizálás a gyártástervezés-

HOMÁLY KLUB

Tervezett programjaink a II. félévben:

- Február 20. Rovó Terézia és Borbély Sándor műsora Karthy Frigyes műveiből. Részleteket hallhatunk az Így írrok ti és a Tanár úr kérem c. írásaiból.
- Március 6. Bolero Pantomim együttes műsora.
- Március 20. Sárközy Gergely gitárművész megismereteli velünk a spanyol zene egyik sajátos formáját, a flamencót.

— Április 17. Mohai Gábor és Dévai Nagy Kamilla műsora Dézföld Attila verseiből.

Az utolsó Homály Klub programját a ti kívánságotok alapján szervezzük meg.

Első két klubestünkön mindenki leadhat egy szavazatot, hogy kit szeretne meg látni rendezvényünkön, és a legtöbb szavazatot elért előadót meghívjuk.

Sok szeretettel várunk minden régi és új érdeklődőt!

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja

Felétős szerkesztő: FARKASINSZKYNE HALAY EDIT

Szerkesztőség: 1093 Budapest IX., Dimitrov tér 8. Telefon: 174-548.

Kiadó: Hirlapkiadó Vállalat Budapest, VIII., Blaha Lujza tér 3.

Felétős kiadó: TILL IMRE vezérigazgató 86-657, Szikra Lapnyomda, Budapest

Felétős vezető: CSÖNDES ZOLTÁN vezérigazgató